

Cand. polyt., Forstander for den kgl. Døvstummeskole i Nyborg *Johannes Georg Forchhammer* (Polyteknisk Examen i Kemi i Januar 1885) forsvarede den 27de Juni 1903 sin for den filosofiske Doktorgrad skrevne Afhandling: „Om Nødvendigheden af sikre Meddelelsesmidler i Døvstummeundervisningen. Med Tilbageblik paa egne tidligere Arbejder“. Paa Embeds Vegne opponerede Professorerne, Dr. Kr. Kroman og Dr. O. Jespersen, af Tilhørerne Cand. mag. Fr. Aug. Bech og Lærer ved den kgl. Døvstummeskole i Nyborg A. Hansen. Graden meddelt den 11te Juli 1903.

Cand. med. *Valdemar Bie* (Lægeexamen i Juni 1896) forsvarede 1ste Juli 1903 sin for den medicinske Doktorgrad skrevne Afhandling: „Om Lysets Virkning paa Bakterier. Experimentelle Undersøgelser“. Paa Embeds Vegne opponerede Professorerne, Dr. J. Bjerrum og Dr. Johs. Fibiger, af Tilhørerne ingen. Graden meddelt den 14de September 1903.

Assistent ved Professor Rovsings Klinik *Holger Strandgaard* (Lægeexamen i Januar 1894) forsvarede den 7de Juli 1903 sin for den medicinske Doktorgrad skrevne Afhandling: „Tumores hæmorrhoidales recti et ani og deres kirurgiske Behandling. Monografisk fremstillet og belyst gennem 547 Tilfælde“. Paa Embeds Vegne opponerede Professor, Dr. O. Bloch. Professor, Dr. O. Wanscher, den 2den ordentlige Opponent, blev ved en pludselig indtraadt Sygdom hindret i at fungere. Af Tilhørerne opponerede Dr. med. P. N. Hansen. Graden meddelt den 10de Oktober 1903.

— Ved Christiania Universitet blev Professor, Dr. phil. *H. G. Zeuthen* ved dette Universitets i September 1902 afholdte Fest til Minde om N. H. Abels 100-Aars Fødselsdag kreeret til Dr. math. honoris causa.

VII. Universitetets videnskabelige Samlinger og Anstalter.

1. Universitetsbibliotheket 1902—1903.

(Overbibliothekar, Dr. S. Birket Smith.)

Bibliotheket var i det akademiske Aar 1902—1903 aabent for Publikum i 264 Dage, baade for Udlaanets og for Læsesalens Vedkommende. Der udlaantes 23637 Bind (mod 20397 Laanebeviser), medens der i Læsesalen fremtoges 36029 Bind til 19173 Besøgende (deraf i Eftermiddagstimerne 5575 Bind til 5276 Besøgende). I det hele har der saaledes i Aarets Løb været fremtaget til Publikums Brug 59666 Bind.

Med Hensyn til Bibliothekets Benyttelse i de enkelte Maaneder stiller Forholdet sig, som det vil ses af følgende Oversigt:

Læsesalen om Formiddagen (Kl. 11—3):

	Dagenes Antal.	Besøgende.	Fremtagne Bind.
September.....	26	1283	2631
Oktober.....	27	1519	3143
November.....	24	1470	3547
December.....	20	1085	2235
At overføre...	97	5357	11556

	Dagenes Antal.	Besøgende.	Fremtagne Bind.
Overført...	97	5357	11556
Januar.....	25	1207	3063
Februar.....	24	1334	3001
Marts.....	26	1435	3326
April.....	20	1042	2245
Maj.....	23	1117	2397
Juni.....	23	987	2322
Juli.....	19	827	1907
August.....	7	292	936
	264	13598	30753

Læsesalen om Eftermiddagen (Kl. 5—8).

	Dagenes Antal.	Besøgende.	Fremtagne Bind.
September.....	26	449	359
Oktober.....	27	681	619
November.....	24	555	618
December.....	20	452	451
Januar.....	25	602	748
Februar.....	24	592	460
Marts.....	26	665	590
April.....	20	373	230
Maj.....	22*)	436	430
Juni.....	23	337	310
Juli.....	19	319	326
August.....	7	114	135
	263	5575	5276

Udlaanet.

	Dagenes Antal.	Laanebeviser.	Fremtagne Bind.
September.....	26	1918	2228
Oktober.....	27	2047	2397
November.....	24	2041	2250
December.....	20	1518	1842
Januar.....	25	1869	2162
Februar.....	24	2041	2351
Marts.....	26	2211	2548
April.....	20	1684	1982
Maj.....	23	1636	1933
Juni.....	23	1514	1736
Juli.....	19	1311	1499
August.....	7	607	709
	264	20397	23637

*) Store Bededags-Aften var Læsesalen lukket.

— Bogsamlingen forøgedes i Aaret 1902—1903 paa sædvanlig Maade, dels gennem den befalede Aflevering af dansk Litteratur, dels gennem Indkøb, Udveksling med fremmede Universiteter og andre lærde Institutioner, samt Gaver. Blandt de sidste kan særlig fremhæves: 1) En stor Mængde, mest lærde periodiske Skrifter, som det kgl. danske Videnskabernes Selskab afgav til Bibliotheket i dette Aar som i saa mange tidligere. 2) En Række af „det nordiske Forlag“s Skrifter, trykte paa tykt Papir, skænkede af Direktør Ernst Bojesen. 3) 60 Bøger og Piecer, nærmest vedrørende Jean-Jacques Rousseau, skænkede af Kontorchef Al. Petersen-Studnitz. 4) Værket „Den keramiske Samling Fröhne i Kjøbenhavn“ (existerer kun i 60 Exemplarer), skænket af Murermester J. W. Fröhne. — Af Haandskriftsamlingens Forøgelser kan fremhæves: 1) Professor V. Fausbøll's Afskrift af „Suttanipata“, Haandskrift i India Office Library, og sammes Afskrift af Kommentar til samme Værk, Haandskrift i det store kgl. Bibliothek, ialt 5 Bind, skænkede af Professor Fausbøll. 2) 27 Palmeblade med birmansk Skrift, indeholdende Kaecāyana's Pali-Grammatik, sidste Halvdel (o: 5.—8. Bog), med tilhørende Kommentar paa Pali, skænkede af Cand. jur. Poul Hennings. 3) En Samling Breve fra udenlandske Lærde til Prof. oriental. J. L. Rasmussen, skænkede af Boet efter afd. Pastor A. Kall Rasmussen. 4) Optegnelser om Frederik Dreier, af Jens Langkjær (1873), skænkede af Redaktør Angelo Haase.

Desuden modtog Bibliotheket Gaver fra følgende Institutioner, Redaktioner og enkelte Personer:

Kultusministeriet, Udenrigsministeriet, det store kgl. Bibliothek, Statens statistiske Bureau, Kommissionen for Danmarks geologiske Undersøgelse, Generaldirektoratet for Skattevæsenet, det kgl. danske Søkort-Arkiv, Patentkommissionen, det kgl. nordiske Oldskriftselskab, Danish Regional Bureau, le Conseil international pour l'exploration de la mer, Zoologisk Museum, det filologisk-historiske Samfund, Kreditforeningen af Grundejere i Kjøbenhavn og Omegn, den almindelige Brandforsikring for Landbygninger, Direktionen for Kjøbenhavns Telefon-Aktieselskab, Red. af „Dansk Sundhedstidende“, det kgl. norske Finansdepartement, den norske historiske Kildeskriftkommission, det statistiske Centralbureau i Christiania, Bergens Museum, det kongelige Bibliothek i Stockholm, Universitets-Bibliothekerne i Lund og Upsala, Upsala Universitets meteorologiske Observatorium, Kongl. humanistiska Vetenskaps-Samfundet i Uppsala, Redaktionen af „Nordiskt medicinskt Arkiv“, det kongelige Bibliothek i Berlin, det kgl. bayerske Hof- og Statsbibliothek i München, Stadtbibliotheket i Hamburg, Verein für Meklenburgische Geschichte und Alterthumskunde, Fränkelsche Stiftung i Breslau, Universitetet i Clausenburg, Société des Naturalistes Luxembourgeois, the Secretary of State for India in Council, India Office, the Clinical Society, the Pathological Society of London, Universiteterne i Edinburgh og St. Andrews, Ministère de l'Instruction publique i Paris, Universitetet i Grenoble, Musée d'histoire naturelle de Marseille, Udgiverne af Skriftet „La Chronique de France“, det italienske Undervisnings-Ministerium, la R. Scuola superiore di Agricoltura in Portici, Universitetet i Madrid, le Comité central de statistique à St.

Pétersbourg, l'Académie imp. des sciences de St. Pétersbourg, det astronomiske Observatorium i Moskva, die Naturforscher-Gesellschaft bei der Universität Jurjew, Universitetet i Jurjew, Universitetet i Jassy, Universitetet i Athen, the Government of India, the Superintendent of Government Printing (Calcutta), the Department of the Interior (Canada), Universitetet i Toronto, the Royal Society of Canada, the Nova Scotian Institute of Science, the Department of the Interior (Washington), U. S. Department of Agriculture, the Natural Academy of Sciences (Washington), the Volta Bureau (Washington), the Library of Congress (Washington), the Smithsonian Institution, the Surgeon General's Office (Washington), the Association of American Physicians, Columbia University, Princeton University, the University of Nebraska, the University of Missouri, the University of Colorado, Harvard College, the University of Chicago Press, the Johns Hopkins Press (Baltimore), the Public Library of the City of Boston, the Newberry Library (Chicago), the John Crerar Library, Yale Observatory, Johns Hopkins Hospital, Carnegie Institution of Washington, la Municipalidad del Rosario de Santa Fé, la Direction générale de la statistique municipale de la ville de Buénos-Ayres, Nationalbibliotheket i Buenos-Ayres, the Public Library i Victoria.

Hr. E. Allain (Besançon), Boghandler A. Amann (Wien), Alderman A. P. Andersen (Newcastle), Universitetsbibliothekar Mag. P. J. Anderson i Aberdeen, Hr. Fr. Bajer, Hr. Th. W. Balch (Philadelphia), Hr. A. Baudouin (Langres), Overlæge Prof. R. Bergh, Hr. J. Boiatzis (Athen), Dr. med. O. Bruun's Arvinger, Kredslæge K. Carøe, Hr. Carl Christensen, Dr. med. S. S. Cohen (Philadelphia), Cand. philol. Mozart Cohn, Hr. Niels A. Dahl (Christiania?), Professor A. K. Dambergis (Athen), Hr. P. Donici (Bukarest), Hr. Walter Dowson (London), Bibliotheksassistent B. Erichsen, Bibliothekar J. Eriksen, Murermester C. R. Ette, Landbrugskonsulent Harald Faber, Professor V. Fausbøll, Professor N. C. Frederiksen, Kontorchef W. Fridericia, Universitetsboghandler Gad, d'Hrr. Gehe & Co. (Dresden), Professor de Goeje (Leiden), Hr. S. N. Hagen (Iowa City), Boghandler E. Hagerup, Bibliotheksassistent A. Halling, Telegrafskolebestyrer Em. Hansen og Frue (St. Petersburg), Professor A. Heusler (Berlin), Kammeradvokat Dr. jur. Hindenburg, Hr. Emil Jacobsen (Firenze), Professor J. C. Jacobsen, Bibliotheksassistent Otto Jacobsen, Hr. M. Janssen (Paris), Hr. Charles Janet (Paris), Fuldmægtig Adolf Jensen, Bibliotheksassistent O. S. Jensen, Surgeon-Major H. H. Johnston (Kirkwall, Orkney, Scotland), Distriktslæge Jørgensen (Thisted), Mag. sc. J. C. Kall, Professor G. W. Kernkamp (Amsterdam), Overlærer Kleisdorff (Aarhus), Professor J. Kornrup (Roskilde), Hr. Hugues Krafft (Paris), Bibliotheksassistent Alfr. Krarup, Overbibliothekar H. O. Lange, Dr. med. R. W. Leftwich (London), Direktør G. Lecointe (Bruxelles), Docent Dr. Edv. Lehmann, Professor K. G. Leinberg (Helsingfors), Professor Dr. jur. H. Matzen, Hr. E. Mechelin (Helsingfors), Hr. E. Merck (Darmstadt), Cand. mag. Rafael Meyer, Hr. Elias Molee, (Moscow, Idaho), Arkitekt Chr. V. Nielsen, Kredslæge Prof. H. A. Nielsen, Cand. T. Norlind (Lund), Direktør Bernh. Olsen, Fuldmægtig H. Olsen, Redaktør Alexis Petersen-Studnitz, Hr. B. Portier (Algier),

Frøknerne Rafn, Prof. W. Ranisch (Osnabrück), Dr. med. C. Rasch, Hr. L. Reinhardt (Basel), Konferensraadinde Reisz, Hr. W. L. Rieger (Graz), Hr. A. Rubbiani (Bologna), Biskop Skat Rørdam, Dr. Joh. Scharffenberg (Norge), Professor Dr. theol. H. Scharling, Grevinde A. Schimmelmänn, Mag. sc. Johs. Schmidt, Dr. phil. O. Siesbye, Oerrabiner D. Simonsen, Generalauditør H. C. Steffensen, Kommunelæge Stockfleth, Dr. phil. Will. Sørensen, Cand. mag. C. Thalbitzer, Professor Dr. E. Warming, Professor Dr. L. Wimmer, Skuespiller O. Zinck.

— Af andre Bibliotheket vedkommende Forhold og Sager kan fremhæves følgende:

Under 6te Januar 1903 tilskrev jeg Konsistorium saaledes:

I den Kall'ske Haandskriftsamling paa det store kgl. Bibliothek opbevares flere Haandskrifter, som i sin Tid uomtvistelig have tilhørt Konsistoriums Arkiv. Rimeligvis har Professor Abraham Kall († 1821) ved sin Død havt dem til Laans, og de ere da, uden at nogen har tænkt paa at reklamere dem, blevne solgte sammen med de Haandskrifter, som virkelig tilhørte ham. De vigtigste af disse Haandskrifter ere, saa vidt jeg skjønner, Numrene 150, 151, 152, 153 og 154, af hvilke de tre første indeholde en hel Del originale Cirkulærer og andre Dokumenter vedrørende Universitetet, væsentlig fra Midten af det 18de Aarhundrede, medens Nr. 153 og 154 ere to Jordebøger over Universitetets Gods, den ene fra 1605, den anden fra 1613. Der er, som antydtes, endnu flere Haandskrifter i den Kall'ske Samling, som utvivlsomt stamme fra Konsistoriums Arkiv, men de 5 foran nævnte har det forekommet mig af særlig Vigtighed at faa tilbage, hvorfor jeg ogsaa har gjort Skridt i saa Henseende. Overbibliothekar H. O. Lange har stillet sig meget velvilligt til Sagen og har lovet at støtte en eventuel Henvendelse til Ministeriet. Dog har han ment, at der burde ydes det store kgl. Bibliothek nogen Gjengæld for Udleveringen af Haandskrifterne, og særlig har han udtalt Ønsket om, at Universitetsbibliotheket vilde overlade det kgl. Bibliothek dels et Verdensatlas fra 2den Halvdel af det 16de Aarhundrede af Italieneren Gastaldi, dels nogle løse tyske Kort, som i sin Tid overlodes Universitetsbibliotheket gratis som Dubletter fra den Scavenius'ske Kortsamling paa Gjorslev. Grunden til, at Overbibliothekar Lange ønsker at komme i Besiddelse af disse Sager er, at det kgl. Bibliothek, som i Forvejen ejer en stor Kortsamling og netop er i Færd med at ordne og katalogisere denne, tillige tilstræber at udvide den ved at erhverve, hvad der haves af ældre Kort ved andre offentlige Institutioner, for saaledes at faa Samlingens historiske Afdeling gjort saa fyldig som muligt. I denne Henseende vilde Gastaldi's Atlas, der er en stor Sjældenhed, være det kgl. Bibliothek en værdifuld Forøgelse, medens de løse tyske Kort kun have ringere Betydning. For Universitetsbibliothekets Vedkommende stiller Sagen sig saaledes, at det aldrig hverken har villet samle paa Kort eller kunnet det, da det efter hele sin Indretning ikke egner sig dertil. Selv af danske Kort har der, som bekjendt, hidtil ikke fundet nogen befalet Aflævering Sted, medmindre de knyttede sig til Bøger, og Resultatet er da ogsaa, at hvad Bibliotheket ejer af Atlasser og løse Kort hverken er

Fugl eller Fisk. Selv om man i pekuniær Henseende mulig kunde ansætte Gastaldi's Atlas til en højere Værdi end de Kall'ske Haandskrifter, synes dette dog at maatte opvejes derved, at ved et eventuelt Bytte ville de paagjældende Byttegjenstande hver for sig komme paa de Steder, hvor de passe bedst til Omgivelserne og ville gjøre mest Nytte, og jeg tillader mig derfor paa det bedste at anbefale Byttet, idet jeg ikke antager, at det spiller nogen Rolle for Konsistorium, at det er Universitetsbibliotheket, der kommer til at betale Bytningsomkostningerne, medens det er Universitetsarkivet, der faar Fordelen af Byttet.

Det omtalte Bytte billigedes af Konsistorium og tillodes af Ministeriet ved Skrivelse af 13. Februar s. A.

— Som oftere nævnet i disse Aarsberetninger, skænker det kgl. danske Videnskabernes Selskab Universitetsbibliotheket en meget stor Mængde periodiske Skrifter, som det gennem Bytteforbindelse med fremmede lærde Selskaber og andre Institutioner Aar efter Aar kommer i Besiddelse af. Flere af disse ret kostbare Skrifter ere imidlertid samtidig blevne kjøbte paa det store kongelige Bibliothek, og da der mellem de saaledes paa to Steder leverede Publikationer fandtes enkelte, som med Hensyn til den Brug, der gjordes af dem, formentlig vilde være tilstrækkelig repræsenterede i Byen ved ét Exemplar, medens samtidig en Del andre vigtige lærde Publikationer slet ikke fandtes i Byen, enedes Overbibliothekaren ved det store kgl. Bibliothek og jeg om at indgaa til det kgl. danske Videnskabernes Selskab med et Andragende om, dels, at enkelte af de periodiske Skrifter, som Selskabet hidtil havde afgivet til Universitetsbibliotheket, fremtidig maatte blive afgivne til det store kgl. Bibliothek — der var Tale om 4 italienske og 1 belgisk Skrift —, dels, at Selskabet vilde træde i Forbindelse med en Del nye Selskaber og Institutioner, hvis Publikationer da efter Modtagelsen skulde afgives dels til det store kgl. Bibliothek dels til Universitetsbibliotheket, idet det sidste særlig ønskede at forbeholde sig saadanne, i hvilke de matematiske og naturvidenskabelige Fag fortrinsvis vare repræsenterede. — Det kgl. danske Videnskabernes Selskab stillede sig meget imødekommende til vort den 2. Januar 1903 indgivne Andragende.

— I Anledning af den paatænkte Udgivelse af en „Statstidende“, i hvilken skal „indrykkes de retslige og andre offentlige Kundgjørelser, der ifølge Lovgivningen for Tiden skulle optages i „Berlingske Tidende“ og de ved kongelig Bevilling dertil autoriserede Blade udenfor Kjøbenhavn“, anmodede Ministeriet mig under 19de Februar 1903 om for Universitetsbibliothekets Vedkommende at „meddele en Oversigt over de retslige og andre offentlige Kundgjørelser, der ifølge Lovgivningen for Tiden skulle optages i ovennævnte Blade, ledsaget af en Udtalelse om, hvorvidt der maatte være Grund til for de af disse Bekjendtgjørelser, der hidtil have været uden Betaling, fremdeles at indrømme Fritagelse for Betaling.“ — Jeg bemærkede hertil under 23. Februar s. A., i Overensstemmelse med, hvad jeg allerede i en tidligere Skrivelse til Ministeriet havde udtalt, at de eneste offentlige Kundgjørelser, der udgaa fra Universitetsbibliotheket, ere de to aarlige Avertissementer, som Bibliotheket lader indrykke i

„Berlingske Tidende“ angaaende Lukningen i Sommer- og Juleferien. Hvorvidt der i en overskuelig Fremtid kunde blive Tale om andre Kundgjørelser, var naturligvis vanskeligt at sige, men i hvert Fald lidet sandsynligt. De nævnte Avertissementer vare altid blevne betalte, formentlig efter „Berlingske Tidendes“ almindelige Taxt.

— Under 6te Maj 1903 tilskrev jeg Konsistorium saaledes.

Det er nu snart 17 Aar siden, at jeg henvendte mig til Konsistorium med en Skrivelse, hvori jeg gjorde Rede for de daarlige Pladsforhold ved Universitetsbibliotheket og foreslog en Komité nedsat til at tage en Udvidelse af Bibliotheksrummet under Overvejelse (se Univ. Aarb. f. 1886—87 S. 127—30). Som man maaske vil erindre, blev min Indstilling behandlet sammen med et fra Konsistorium selv udgaaet Forslag til en Udvidelse af Universitetets særlige Lokaler, og Resultatet blev for Bibliothekets Vedkommende et Forslag paa Finansloven for 1888—89, ifølge hvilket Bogsamlingen skulde deles efter Fag, og nogle af disse (fornemlig de matematisk-naturvidenskabelige) anbringes i Universitetets Bygning ud til Nørregade, efter at denne havde været Gjenstand for en fuldstændig Ombygning. Men medens Folkethingets Finansudvalg stillede sig velvilligt til Universitetets andre Byggeplaner, nægtede det at gaa ind paa den paa-tænkte Udvidelse af Bibliotheket, idet der gjordes gjældende, at der forud for en saadan maatte gaa en almindelig Drøftelse af de kjøbenhavnske Bibliotheksforhold, hvortil Tiden endnu ikke ansaas for moden (se Univ. Aarb. f. 1887—88 S. 220).

Da der herved, i det mindste foreløbig, var slaaet en Bom for en saadan betydeligere Pladsudvidelse, som for en længere Aarrække kunde have fyldestgjort Bibliothekets Behov, maatte man paa anden Maade søge at hjælpe sig, saa godt man kunde, og blandt de Midler, der anvendtes hertil, skal jeg særlig fremhæve dels Afgivelse af Bibliothekets Samling af Provinsaviser til Provinsarkiverne, dels en successiv Opstilling af Halvreoler paa de Steder i Bibliotheksrummet, hvor Pladsmangelen var føleligst. En saadan Opstilling har da i de forløbne Aar stadig fundet Sted, saaledes at der til Dato udfor 44 af Bibliothekets 72 Vinduesfag er opstillet Halvreoler, hvis Tal i Sommerens Løb yderligere vil blive forøget med 6*). Men skjønt disse Halvreoler selvfølgelig have gjort god Nytte, eftersom det uden dem vilde have været ganske umuligt at finde Plads til den nyanskaffede Litteratur, medføre de paa den anden Side ogsaa ret betydelige Ulemper. De borttage en stor Del af Lyset — hvad der baade besværliggjør Opsøgningen af Bøgerne, især paa skyede Dage, og bidrager til at befordre den Fugt, som Bibliotheket desværre stadig lider af, om end noget mindre end før —, og desuden vanskeliggjøre de i høj Grad Benyttelsen af Stigerne i de Rum, hvori de anbringes. Men nu vil inden lang Tid Forholdet oven i Kjøbet paa mange Steder blive det, at der ikke engang er Plads til videre Opstilling af Halvreoler, og særlig naar de 6, som ventes til Sommer, ere opstillede, vil i flere af de største

*) Ogsaa i Bibliothekets Vestibule, hvoraf en Del forlængst er taget i Brug til Opstilling af Bøger, findes Halvreoler (3 i Tallet) anbragte mellem de større Reoler.

Fag som Medicin, Naturhistorie, til Dels Historie og Retsvidenskab, store Partier af den saakaldte danske Afdeling o. s. v., alt være optaget og ingen som helst videre Udvidelse være mulig ad denne Vej. Under disse Omstændigheder mener jeg ikke at kunne opsætte længere at henlede Konsistoriums Opmærksomhed paa Sagen og at anmode om dets Bistand til at overveje, hvad der bør gøres. Til nærmere Orientering tillader jeg mig dog at fremsætte nogle yderligere Bemærkninger.

Efter at Universitetets Bygning ud til Nørregade forlængst er indrettet og taget i Brug til ganske andre Formaal, er det sagtens lidet tænkeligt, at man igjen skulde komme tilbage til den tidligere Plan: at anbringe en Del af Bogsamlingen i denne Bygning. Om en Udvidelse af den nuværende Bibliotheksbygning ved Tilbygning ind i Gaarden kan der næppe heller være Tale, fordi den Plads, der herved vilde kunne vindes, vilde blive altfor ringe til at faa Betydning for en længere Aarrække. Der har ofte Mand og Mand imellem, og forøvrigt ogsaa ved den i 1886—87 stedfundne Drøftelse af Universitetets samtlige Bygningsforhold været talt om en mulig Udvidelse af Bibliotheket ved Kjøb af Huse paa den modsatte Side af Fiolstræde, og det turde være, at dette var den bedste Vej til at skaffe Bibliotheket Lokaler, som, uden at besværliggjøre Administrationen i altfor høj Grad, afgav fornøden Plads i et uoverskueligt Tidsrum. Imidlertid ligger det nær at antage, at det vilde blive ret vanskeligt at tilvejebringe de fornødne Pengemidler til et saadant Kjøb, naar det ikke først for Alvor var forsøgt, om ikke Bibliotheket ved en mere økonomisk Benyttelse af sine egne Rum kunde indvinde i det mindste en Del af den Plads, det trænger til. Jeg er tilbøjelig til at tro, at dette kunde lade sig gjøre, om det end maatte kræve et Offer, som mange sikkert nødvendig gaa med til, nemlig Ofringen af Bygningens indre arkitektoniske Skjønhed. Det er dog uimodsigeligt, og jeg har allerede i min foromtalte Skrivelse til Konsistorium af 16de Oktober 1886 fremhævet, at Skjønhedshensynet ved Indretningen af Bygningen i altfor høj Grad har faaet Lov til at gjøre sig gjældende paa Hensigtsmæssighedens Bekostning. Jeg kunde anføre en hel Række Exempler derpaa, men skal her særlig nævne, at der gennem hele det egentlige Bogrum strækker sig en Midtergang af en i Forhold til det øvrige uhyre Størrelse, idet den optager en Trediedel af hele Bygningen, og at denne Midtergang kun har været bestemt til at være en Slags Skuehal, som i Virkeligheden heller ikke i sin nuværende Tilstand — bl. a. paa Grund af Mangel paa Lys — kan benyttes til andet end til Opstilling af nogle lave Repositorier til Aviser o. lign. Dersom man indrettede det Rum, der nu indtages af Midtergangen, baade i Stueetagen og paa første Sal til Opstilling af Bøger, vilde herved være vundet saa megen Plads, at man ikke i lang Tid behøvede at tænke paa en yderligere Udvidelse. Naturligvis vilde det, som allerede antydtes, ikke kunne gøres uden at forstyrre Bygningens Karakter som arkitektonisk Kunstværk, men — naar der nu ikke er nogen anden Udvej? Sikker turde det være, at hvis Bibliotheket af Mangel paa Plads blev tvunget til helt at opgive Bygningen, vilde denne ikke kunne bruges til noget andet Formaal uden en ganske anderledes gennemgribende Ombygning.

En Vanskelighed vilde der iøvrigt frembyde sig ved Indretningen af Midtergangen til Bogrum, den nemlig at tilvejebringe tilstrækkeligt Lys i den. Jeg har tidligere tænkt mig, at Hvælvingen over Midtergangen kunde fjernes, og Gangen belyses ved Ovenlys gennem Glastag. Men den nye Bygningsinspektør, for hvem jeg flygtigt har fremsat denne Tanke, har udtalt, at dette næppe lod sig gjøre af Hensyn til Brandfaren fra de lige overfor liggende Bygninger. Imidlertid, der lod sig sikkert finde en Udvej, naar Spørgsmaalet blev taget under alvorlig Overvejelse af sagkyndige.

Det blev under Drøftelsen af Bibliotheksforholdene i 1886—87 flere Gange bragt paa Bane, om ikke Bibliotheket kunde tage det store Kjælderrum, der strækker sig under næsten hele Bygningen, i Brug til Opstilling af Bøger. Jeg satte mig dengang bestemt derimod, fordi jeg havde Erfaring for, at intet er saa modtageligt for Fugt som Papir, især vor Tids slette Træpapir, og jeg turde ikke risikere, at de Bøger, der blev nedsatte i Kjælderen, helt ødelagdes. Der gjordes gjældende fra modsat Side, at Kjælderen i sig selv var fuldkommen tør som Følge af, at den laa paa et af de højeste Punkter i Byen, men skjønt denne Paastand ikke modsagdes af de Undersøgelser, der anstilledes, ophævedes dog mine Betænkeligheder ikke derved. De Erfaringer, jeg siden den Tid har gjort med Hensyn til Fugtigheden i selve Bibliothekssalen, have imidlertid givet mig et noget lysere Syn paa Sagen, idet jeg mener at være kommen til det Resultat, at Kilden til Fugtigheden i Bibliotheket ikke egentlig maa søges enten i Bygningen selv eller i Grunden, men i de mangelfulde Lysforhold, det slette Varmeapparat og den utilstrækkelige Ventilation. Naar Kjælderen derfor omdannedes saaledes, at Gulvet belagdes med Beton, medens samtidig Lys-, Varme- og Ventilationsforholdene forbedredes, vilde jeg nu ikke betænke mig paa at anbringe dernede, i det mindste forsøgsvis, en mindre værdifuld Afdeling af Bogsamlingen, som jeg strax nærmere skal omtale. Jeg vil blot først bemærke, at der i hvert Fald kun kunde være Tale om at benytte den Del af Kjælderen, som vender ud til Gaarden, idet der ingen Vinduer er til Gaden og ingen heller godt kan anbringes dér, baade paa Grund af Brandfaren og fordi Muren her hviler paa en temmelig høj Sokkel af Granit. Men den ene Halvdel af Kjælderen, taget paa langs, maatte som sagt kunne indrettes til Opstilling af Reoler, og jeg vilde da her nedflytte dels Bibliothekets Doubletter, dels en Række Skrifter af forholdsvis mindre Betydning, men som det bliver mere og mere vanskeligt at skaffe Plads til, nemlig de fremmede Disputatser. Antallet af disse voxer Aar for Aar i en rent foruroligende Grad, men Universitetetsbibliotheket kan ikke godt undlade at modtage dem. Thi skjønt i Udlandet Fordringerne til disse Afhandlingers selvstændigt videnskabelige Værd for det meste ere langt lavere end her hjemme, er der dog adskillige af dem, som i hvert Fald for Æmnets Skyld, eller fordi de sammenstille andres videnskabelige Resultater, have Interesse, og de efterspørges temmelig hyppigt af Bibliothekets Benytttere. Men som sagt, deres Antal er efterhaanden næsten blevet overvældende. Saaledes have vi i Aar alene fra Tyskland modtaget omtrent 3000 Disputatser, fra Frankrig henved 2000, og de franske, særlig den overvejende Mængde juridiske Dispu-

tatser, ere i Gjennemsnit mindst 3 Gange saa tykke som de tyske. Regner man nu hertil det Antal, vi modtage fra Sverig, Holland, Belgien, Schweiz, Rusland, Amerika o. fl. St., overdriver man ikke ved at sige, at vi med et rundt Tal modtage c. 6000 fremmede Disputatser om Aaret. At skaffe Plads til denne for Bibliotheket enorme aarlige Tilvæxt har allerede voldet megen Besvær og mange Omflytninger, og hvis der ikke findes en Udvej til at anbringe den paa anden Maade end hidtil, kan det Tidspunkt ikke være saa meget fjernt, da den ligefrem vil sprænge Bibliotheket. Under disse Omstændigheder vilde jeg altsaa ansé det for et stort Held, om den hidtil ubrugte Kjælder kunde indrettes til Opbevaringssted for hele denne Litteratur, men maa dog samtidig advare mod den Illusion, at Fjernelsen af Disputatserne skulde have nogen gjennemgribende Betydning for Pladsspørgsmaalet i det hele, bl. a. ogsaa af den Grund, at mange af dem ere hensatte paa Steder, hvor en Opstilling af egentlige Bøger vilde være mindre heldig, f. Ex. i de højtliggende Endehylder paa Reolerne og i Vestibulen.

En væsentlig Betingelse for Benyttelsen af Kjælderen vilde det vistnok være, at Bibliothekets Varmeapparat forandredes, og dette giver mig Anledning til at sige et Par Ord om dette Apparat. Det er udtalt af kyndige Folk, at paa den Tid, da det blev indlagt i Bibliotheket, var det System, det tilhørte, allerede forældet og næsten overalt forladt. Men hvorledes det end forholder sig hermed, er det sikkert, at Apparatet er vanskeligt at holde i Orden, fordi Rørene let tilstoppes af Kalk, og at det i det hele virker meget utilfredsstillende. I Bibliothekets mindre Rum er der ingen Mulighed for at regulere Varmen, og i den store Bogsal er Varmen om Vinteren næsten umærkelig. I Tøvejr viser Thermometret i Stueetagen højst en 5—6 Grader R., i Frostvejr er det oftest nede paa 2, undertiden paa $\frac{1}{2}$ Grad. Ikke desto mindre bruges der til denne Bogsal Masser af Brændsel, men de dertil anvendte Penge maa næsten siges at være kastede bort. Ogsaa her har man ved Installeringen vist sig i høj Grad upraktisk, thi man kan sige sig selv, at da Fyrstedet er anbragt i den ene Ende af den lange Bygning, maa Vandet i Varmerørene nødvendigvis blive halvt koldt, inden det naar op til den anden Ende. Og i det hele, hvor er det det muligt med nogle faa, tynde Rør at opvarme et Rum af den overordentlige Højde, som Bogsalen har? Den varme Luft gaar fra Gulvet op i Hvelvingen, og Bøgerne, som staa i Siderummene, faa ikke blot ingen Gavn af Varmen, men skades snarere, idet Forskjellen mellem Temperaturen i Midtergangen og i Siderummene nødvendig maa bidrage til at udvikle Fugtigheden. Det er utvivlsomt, at ligesom Administrationslokalerne og Læsesalen burde have ligget i Centrum af den lange Bygning, og ikke i en Udkant, saaledes er det samme Tilfældet med Fyrstedet, og hvis mit Forslag om at tage Kjælderen i Brug vinder Bifald, og Kjælderen skal opvarmes, haaber jeg, at ogsaa Spørgsmaalet om en Fornylse og Flytning af Varmeapparatet og Fyrstedet maa blive taget under Overvejelse. Jeg vilde baade af praktiske Grunde og af Hensyn til Sikkerheden anse det for rigtigst, at Fyrstedet blev anbragt midt for Bygningen ude i Gaarden.

De Spørgsmaal, jeg her har bragt paa Bane, ere, som Konsistorium

vil indse, af den største Betydning for Bibliotheket. Jeg venter mig ikke nogen særlig hurtig Afgjørelse af dem, da meget jo maa overvejes og drøftes baade med Hensyn til det almindelige og det enkelte, før en endelig Beslutning kan tages, og jeg haaber ogsaa at kunne holde det nogenlunde gaaende ved Bibliotheket, saa længe Overvejelserne staa paa. Men det er i ethvert Tilfælde ikke for tidligt, at man begynder for Alvor at sysselsætte sig med Sagen, og som et indledende Skridt hertil tillader jeg mig i al Ærbødighed at henstille, at Konsistorium nedsætter et Udvalg, som kan undersøge Forholdene paa Stedet selv og fremsætte bestemte Forslag om, hvad der skal foretages.

Resultatet af denne Skrivelse blev, at Konsistorium af sin Midte nedsatte et Udvalg til at drøfte Sagen nærmere med mig og Bygningsinspektøren. Om Udfaldet af Forhandlingerne vil der blive talt i en følgende Aarsberetning.

— Arbejdet ved de nye Kataloger fremmedes i det forløbne Aar paa sædvanlig Maade, og en Indberetning derom (for Finansaaret 1902—3) afgaves under 25de April 1903 til Ministeriet. Til den alfabetiske Katalog blev der af Cand. mag. Bartholin skrevet 2887 Sedler, tilhørende Afdelingerne Astronomi, Religionshistorie og Mythologi, græske og romerske Antikviteter. Desuden skrev Kandidat Bartholin i *selve Bibliothekstiden* 1858 Sedler til Fagkatalogen, hørende til forskellige Afdelinger. — Udenfor Bibliothekstiden indførte han i Fagkatalogen 5528 Titler. Ordningen af Fagkatalogen udførtes af Professor Dr. Fridericia, Underbibliothekar Dr. Larsen, Assistent Halling og mig selv. De Afdelinger, der gjordes færdige, vare: Tysklands specielle Topografi; latinske Forfattere fra Claudian til Symmachus; Slutningen af italiensk Litteratur samt portugisisk, spansk og katalansk-provençalsk Sprog og Litteratur; Begyndelsen af fransk Sprog; af Statsvidenskaberne: Skibsfart, Industri, Landboforhold, Forsikringsvæsen, Befolkningsforhold, Kjøbstadvæsen, Arbejds- og Arbejderforhold, humanitær og velgjørende Virksomhed. — Desuden ordnede Assistent O. Jacobsen Fagkatalogen over Afdelingen: Fremmed Biografi, Bogstaverne G og H (til Huss inkl.).

— Ved kgl. Resolution af 17de April 1903 tillagdes der Overbibliothekaren Rang i 3die Rangklasse Nr. 9, Underbibliothekarerne i 4de Klasse Nr. 4.

— Ved Assistent Dines Andersens Udnævnelse til Professor ved Universitetet fra 1ste Februar 1903 mistede vi ved Bibliotheket en dygtig og afholdt Medarbejder. Hans Afgang havde til Følge, at Assistenterne Cand. mag. O. S. Jensen, Cand. mag. A. Krarup og Cand. theol. O. Jacobsen udnævntes henholdsvis til 1ste, 2den og 3die Assistent ved Bibliotheket, medens extraordinær Medhjælper, Cand. mag. B. Erichsen udnævntes til Assistent ved Læsesalen i Eftermiddagstimerne. Som extraordinær Medhjælper antoges fra 1ste Februar Cand. mag. P. M. A. Høyer. — Fremlæggelsen af Tidsskrifterne paa Professorernes Læsestue, der hidtil var besørget af Assistent D. Andersen, overdroges af Konsistorium til Underbibliothekar Dr. S. Larsen.

2. Den botaniske Have i 1903.

(Professor, Dr. phil. Eug. Warming.)

A. Haven i snævrere Forstand.

(Botanisk Gartner Axel Lange.)

1. Frilandsanlægget. Busketterne og Kvartererne ere vintergravede og ere i Sommerens Løb holdte rene som sædvanlig. Søbredden, som paa flere Steder var sunket, er udbedret. En Del af den Høj, der er beplantet med Thuja, og som blev gravet og rensset ifjor, er i Foraaret blevet til-
 saacet med Græs. Det saakaldte „Skolekvarter“ paa Nordsiden af Observatoriehøjen er udvidet, idet den øvre Del af Højen er blevet terrasseret og udlagt til Bede. Skolekvarteret er derved forøget med 960 □ Al. Den Del, der blev anlagt i 1901, er for at bringe den i Samklang med det nyanlagte Stykke ogsaa blevet terrasseret. Gangen mellem Studiekvarteret og det enaarige Kvarter samt Gangen fra Portnerboligen ned forbi Æsculus-Buskettet ere makadamiserede. Fra Broen ved Dansk Kvarter og henimod Birkene er der oprejst tykke Granstolper med en indbyrdes Afstand af 6 Alen. Stolperne ere foroven forbundne med tyndere Stænger, og ved Foden af Stolperne er der plantet forskellige Slyngplanter, hovedsagelig Arter af Vitis og Clematis. I Foraaret er en Del af Stenhøjen ved Væxthus Nr. 5 omlagt, og desuden er den store Stenhøj bleven udvidet, idet en Del af dens Nordside, der laa som Græsplæne, er blevet omdannet til Stenhøj. I Efteraaret er Bregnehøjen blevet fuldstændig omlagt og en Grotte er indrettet for at frembringe fugtige og skyggefulde Voxesteder for Planterne. Endvidere er der ved Foden af Observatoriehøjen lige overfor Broen anlagt en mindre Stenhøj udelukkende til Slægten Dianthus. Ved den store Stenhøj er der anbragt 2 Vandhaner for at lette Vandingen af Stenhøjsanlægget. For at holde Søen i den rette Vandstandshøjde har Pumpen været benyttet 127 Gange i 1001 Timer, hvorfor der særlig i dette Øjemed maatte fyres under Kjedlerne i 337 Timer. Da Maskinen skulde repareres, blev der opstillet en interimistisk Pumpe, men da denne var mindre end Havens egen, maatte den arbejde længere daglig; af de 1001 Timer faldt de 276 Timer paa denne Pumpe alene i Tiden fra 7de—31te December.

2. Sorø-Arboretet. I Vinterens Løb blev et ca. 7500 □ Alen stort Stykke Land ved Filosofgangen ryddet og indhegnet med Staaltraadsnet. I Maj Maaned udplantedes der fra Planteskolen i Feldskov paa nævnte Stykke ialt 21 Arter Abies og 33 Arter og Varieteter af Picea; af en Del af disse var der talrige Exemplarer til Stede, som benyttedes til Mellemplantning, en Del blev dog holdt tilbage i Planteskolen for at have Materiale til en eventuel Efterplantning. I Oktober blev denne Restbeholdning, ca. 150 Individuer, henplantede paa Arealet ved Filosofgangen. Den forløbne fugtige Sommer har været meget gunstig for Naaletræerne; at kun 2—3 Exemplarer af de over 100 Exemplarer, der bleve udplantede i Foraaret, ere gaade ud, maa anses for et godt Resultat i Betragtning af, at flere af Exemplarerne vare ret store, og at man ikke i en Skov kan give Træerne den samme Pleje som i en Have, hvor man har Vand til

sin Raadighed. Størstedelen af Træerne er etiketteret, og ved hver Arts Plads er der sat en Pæl med paamalet Nummer, der svarer til en Navneliste og en Plan, som er optaget over Arealet. I Planteskolen ved Feldskov er der omplantede en Del af Løvtræerne, og fra Botanisk Have i Kjøbenhavn er der i 1903 sendt ialt 150 Arter i 622 Exemplarer ud til Planteskolen.

3. Væxthusene. Planterne ere omplantede og renholdte som sædvanlig. Planterne fra Nr. 5, der ellers om Sommeren have været anbragte i den østlige Indhegning, bleve i Aar nedgravede i det stensatte Bed ved Medhjælperboligen, som er en betydelig lunere Plads end den tidligere benyttede. I Bregnehuset er Stenhøjen omlagt. Af Planter, der dyrkes i Ballier, ere 5 omplantede. I Anledning af at „Nattens Dronning“ (*Cereus grandiflorus* og *C. nycticallus*) blomstrede, var Kaktushuset aabent for Publikum 6 Aftener fra Kl. 6 $\frac{1}{2}$ —8 $\frac{1}{2}$ Aften; Søndag d. 12te Juli besøgte Kaktushuset i den Tid af 1160 Mennesker, og de Aftener, der var aabent, var Besøget ialt ca. 3600 Mennesker. Akvariet har siden den 29de Juli været aabent for Publikum Onsdag og Fredag fra Kl. 2—4, ligesom Tilfældet ellers har været med de andre mindre Væxthuse. I Væxthusene Nr. 4 og 9 er Barken i Varmebedet erstattet med Sand; dette har bl. a. den Fordel ikke at skulle fornyes hvert Aar, hvilket var nødvendigt for Barkens Vedkommende. I Varmebedet i Nr. 9 blev selve Gruben gravet dybere ud, undermuret og udbedret, ligesom Varmerørene bleve grundigt eftersete og omlagte. I Sommerens Løb ere Hanerne paa Varmeledningerne slebne, Pakningerne og Rørene ere eftersete og fornyede, hvor det var nødvendigt. Da der af og til navnlig med tungt Vejr viste sig stærk Røg i Palmehuset, blev Røgkanalen, som fra Fyrstedet til Skorstenen gaar under Palmehuset set efter, og da den viste sig at være meget utæt, blev den repareret. I Fyrkjælderens Væggene bleve hvidtede. Glastagene paa Væxthusene ere eftersete og kittede, og Glasset paa den nedre Etage af Nr. 2 blev omlagt. Af Bakkerne ere to reparerede, medens en paa 6 Vinduer er erstattet med en ny. Desuden ere 5 Koldbænks-Karme erstattede med nye.

4. Bygningerne. Det aarlige Eftersyn er foretaget som sædvanlig. Paa Musæet er der anbragt to Nedløbsrender, da Vandet fra Tagrenderne sivede ned og ødelagde Muren. Trappen samt 4 Værelser ere bleve ferniserede. I Bibliotheket ere Udlaansværelset, Læsestuen og Bibliothekarens Værelse oliemalede paa Gulv og Vægge. I Medhjælperboligen er der paa 1ste Sal anbragt et Skillerum med Dør, og i Fyrbøderens Lejlighed er Gulvet i Køkkenet omlagt. I Laboratoriebygningen ere Trappegangene samt Studiesalen og et Værelse ferniserede; Studiesalen er blevet limfarvet og et Værelse oliemalet.

5. Frø- og Plantebytningen. Fra 73 botaniske Haver og 18 Private er der modtaget 2284 Portioner Frø. En hektograferet Liste over de danske Planter, der for Tiden mangle her i Haven, blev omsendt til forskellige Botanikere her i Landet med Anmodning om at sende os Frø eller levende Planter. Opfordringen blev fulgt af flere. 654 levende Planter ere erhvervede dels paa denne Maade dels som Bytte for Planter

her fra Haven dels ved Kjøb; det nævnte Antal Planter er modtaget fra 19 botaniske Haver og 46 Gartnere og Havevenner. Blandt Giverne kan nævnes: Apotheker Baagøe, Mægler Bartholdy, som har skænket over 150 tropiske Orchideer, Dr. Bolle (Berlin), Pastor Breitung, Bibliothekar Børgesen, Billedhugger Bissen (en $7\frac{1}{2}$ Alen høj *Quercus Ilex*), Mons. Dode (Paris), Pastor Enander (Sverrig), Grosserer Chr. Erichsen, Slotsgartner Frederiksen (Charlottenlund), Mr. French (Indien), Cand. pharm. A. Hansen, Handelsgartner Hastrup (Vanløse), Cand. pharm. J. Hartz, Apotheker C. Jensen (Hvalsø), Havebrugskandidat Clemen Jensen, Handelsgartner Lange (Frederikssund), Cand. pharm. Lind (Viborg), Museumsinspektør Ostenfeld, Slotsgartner Paludan (store Anthurier), pens. Gartner Petersen, Dr. phil. K. Rosenvinge, Baron Rosenkrantz (Møen), Kommuelærer Saunte (Maribo), Fotograf Snitger, Lærer Schmidt (Dvergetved), Dr. Stockfleth, Gartner J. Steenberg, Dr. phil. W. Sørensen, Handelsgartner O. Trier (Vanløse), Professor Warming.

Fra Haven er der afgivet 4942 Portioner Frø til 86 botaniske Haver og 23 Skoler, Instituter, Gartnere og Havevenner. Af Planter og Stiklinger er der afgivet 762 Exemplarer til 5 botaniske Haver og 36 Skoler og Private. Bl. a. er Kærehave Husmandsskole forsynet med Planter og Frø.

Foruden til Universitetslærernes Forelæsninger og Examinere samt til den polytekniske og farmaceutiske Lærestalts Undervisning i Botanik er der af afskaarne Blomster afgivet 1127 Portioner. Disse fordele sig paa følgende Maade: 218 Portioner til Kursus, 33 til Manuduktører, 433 til Latin- og Realskoler, 325 til Pigeskoler, 95 til Kommuneskoler og 23 til Skolelærerexaminere ude i Landet. En Liste over Planter, som kunne leveres i større Mængde, udsendtes til Skolerne med Anmodning om ved deres Rekvisitioner at ville holde sig til den.

6. Personalet. De af Havens Funktionærer og Arbejdere, som fik Dyrtidstillæg ifjor, have atter iaar faaet et saadant Tillæg. Undergartner Becker var mod Slutningen af Vinteren 1903 syg i 5 Uger. Arbejdsmand P. Nielsen var syg i 4 Uger og J. Deichmann har i Aarets Løb været syg i 32 Uger.

7. Forsøgshuset og Forsøgshaven. Forsøgshaven har i Sommer været benyttet af Mag. sc. Raunkjær og Mag. sc. C. H. Ostenfeld, saavidt Pladsen tillod det.

8. Adgangskort ere udstedte til 39 Manuduktører tildels med Adgang til Væxthusene, Stenhøjene og Mosen. Til at male i Haven og Væxthusene er udstedt 29 Kort. Af Betalingskort er solgt Nr. 63 og 64 for enkelt Person og Nr. 40 for Familie, mens Nr. 41 uden Betaling er tilstillet Mægler Bartholdy som Tak for hans Gaver til Haven. Adgangskort til Haven ere af Bibliothekaren udstedte til 34 Botanikere og Amatører, 15 Lærere og Manuduktører, 22 Stud. mag., 76 Stud. med., 84 Stud. pharm., 3 Stud. polyt., 14 Lærerinder, 69 Elever ved Statens Lærerkursus, 89 Seminarieelever, 7 Landbohøjskoleelever, 7 Privatister, 6 Lærerinder samt en Del af Kultusministeriets og Universitetets Embedsmænd.

Til at botanisere i den Universitetet tilhørende Alindelille Fredsskov gaves Tilladelse til én Studerende.

9. Plantebestemmelsesarbejdet i 1903. I det forløbne Aar er der foretaget ca. 600 Plantebestemmelser ved Mag. sc. Raunkiær, dels af Planter i Væxthusene, dels af Frilandsplanter. Dansk Kvarter er revideret tre Gange, Studiekvarteret og biologisk Kvarter to Gange, en- og to-aarigt Kvarter én Gang. I Væxthusene er foretaget en Revision og Reduktion af Planterne i Husene Nr. 5, 7 og 76. I Vintermaanederne er Registreringen af Planteafbildninger fortsat. Dr. L. Kolderup Rosenvinge og Mag. sc. M. Porsild have bestemt en Del Levermoser og Mag. sc. C. Christensen en Del Bregner.

10. Andet Haven vedrørende. En ny (2den) Udgave af Vejledning til de biologiske Grupper er besørget ved Mag. sc. Raunkiær. Et nyt Oplag af „Regler for Adgang til den botaniske Have“ er trykt; nogle faa Ændringer ere foretagne i Texten.

B. *Museet* (Museumsinspektør, Mag. sc. C. H. Ostenfeld.)

1. *Udførte Bestemmelses- og Konservator-Arbejder.*

a. Herbarierne.

Bestemmelsesarbejder: Museumsinspektøren har revideret følgende Familier i det danske Herbarium: Papilionaceæ, Polygalaceæ, Polygonaceæ, Pomaceæ, Portulacaceæ, Ranunculaceæ, Resedaceæ, Rhamnaceæ, Ribesiaceæ og Rosaceæ (A.—G.). En stor Mængde ny-tilkomne danske Planter er bestemt eller revideret. Endvidere har han bestemt nogle *Juncus*-Arter for Christiania Museet, *Euphorbier* for Museet i Lund, grønlandske *Carices* for Mag. sc. Chr. Kruuse og arbejdet videre paa sine Studier over *Alectorolophus*-Slægten; i Haven er en Del *Hieracier* blevne bestemte. Assistent F. Børgesen har paabegyndt Revision af P. Schousboe's store Alge-Samling fra Tanger. Assistent Ove Paulsen har fortsat Bestemmelsen af Grev Raben's brasilianske Planter, endvidere bestemt danske *Chenopodiaceer* og revideret forskellige centralasiatiske Planters Bestemmelser. Professor, Dr. phil. E. Rostrup har bestemt østgrønlandske Svampe samt foretaget en stor Mængde spredte Bestemmelser af Svampe. Sognepræst I. D. Branth har fortsat Bestemmelser af arktiske *Likener* og Apoteksbestyrer C. Jensen af arktiske *Mosser*. Cand. polyt. E. Østrup har bestemt siamesiske *Saltvandsdiatoméer* (Schmidt's Samling) og arbejdet videre paa danske *Diatoméer*. Mag. sc. H. Jónsson har bestemt østgrønlandske *Havalger*, Mag. sc. C. Kruuse østgrønlandske *Karplanter*; Mag. sc. M. P. Porsild har arbejdet videre med sine vestgrønlandske *Samlinger*. Frk. A. Seidelin er i Færd med Bestemmelse af Museets danske *Characeer*. Cand. pharm. A. Hansen har revideret forskellige *Mosslægter* i det danske Herbarium, specielt *Amblystegium*-slægten. Mag. sc. Henning E. Petersen har fortsat sine Studier over *Bupleurum*-Slægten og Stud. mag. O. Galløe paabegyndt Studier over danske *Likener*. Af udenlandske Botanikere have følgende foretaget eller revideret Bestemmelser i Herbarierne: Apotheker A. Callier i Rosswein, Sachsen (hele vort Materiale af *Alnus*); Henry

S. Conard, U. S. A. (guineensiske Nymphæa'er); Dr. H. Hallier, Hamburg (nogle Convolvulaceer); Professor Dr. Pfitzer, Heidelberg (Cypripedium Schmidtianum); Dr. R. Pilger, Berlin (guineensiske Gramineer); Dr. W. Ruhland, Berlin (hele vort Materiale af Eriocaulaceæ); E. S. Salmon, Kew (Erysiphe fra Island); O. v. Seemen (Liebmans og Ørsteds Samling af Quercus fra Centralamerika); Professor Dr. K. Schumann, Berlin (Zingiberaceer og Marantaceer, opstillede af Dr. O. G. Petersen, Phrynium og Pterocymbium nicobaricum); Fredk. Townsend, Shipston-on-Stour (nord-europæiske Euphrasier); Professor Dr. P. Van Tieghem (Ancistrocladus Vahl, Ochnaceæ).

Konservatorarbejder: 1) Dansk Herbarium: Choripetalæ fra Papilionaceæ til Rosaceæ G. ere bragte i endelig Orden; Interkalation af nyt Materiale. 2) Arktisk Herbarium's Svampesamling er bragt i Orden; nyt Materiale interkaleret. 3) Generalherbariet: Eriocaulaceæ og Podostemaceæ ere ordnede og interkalerede; nyt Materiale interkaleret. Interkalationen af Joh. Langes store Herbarium fra det middelvarme Belte er paabegyndt. Der er opklæbet ialt 9177 Ark. I Algeherbariet er Cyanophyceerne bragte i Orden og den færøiske Samlings Ordning afsluttet, en Del, navnlig japanske Alger er interkaleret. Portneren har besørget alle de ny-tilkomne Planter behandlede med alkoholisk Sublimatopløsning, førend de opklæbes og interkaleres.

b. Tørsamlingen.

En Del nyt Materiale er indordnet. En Del Frøprøver fra Havens Frøkammer er lagt i Glas, etiketteret og interkaleret.

Docent, Dr. L. Kolderup Rosenvinge har paabegyndt Dannelsen af en botanisk-teknisk Samling.

c. Spritsamlingen.

Eftersynet af Præparaterne med Hensyn til Spiritus er foreløbig afsluttet; en Del nyt Materiale tildels fra Væxthusene er indordnet.

2. Benyttelse af Museets Samlinger.

Følgende udenlandske Botanikere have i 1903 faaet tilsendt Planter til Laans fra Museets Samlinger: Mr. Henry S. Conard (U. S. A.); Amanuens H. Dahlstedt (Stockholm), Overbotaniker W. Lipsky (St. Petersburg), Dr. G. O. Malme (Stockholm), Professor, Dr. C. Mez (Halle a. S.), Dr. R. Pilger (Berlin), Mr. E. S. Salmon (Kew), Otto v. Seemen (Berlin), F. Townsend (Shipston-on-Stour), Professor, Dr. I. Urban (Berlin) samt Professor Dr. P. Van Tieghem (Paris). Endvidere ere Planter fra Samlingerne tidligere udlaaente til, men endnu ikke tilbageleverede af følgende Botanikere: Professor Dr. J. Briquet (Genève), Dr. U. Dammer (Berlin), Professor Cogniaux (Verviers), Konservator O. Dahl (Kristiania), Konservator M. Foslie (Trondhjem), Dr. F. Fedde (Berlin), Dr. I. Goethardt (Leiden), Professor Dr. M. Gürcke (Berlin), Distriktslæge I. Hagen (Opdal), Hr. Theo. Holm (Washington), Professor, Dr. Kamienski (Odessa), Professor, Dr. Kusnezoff (Jurjev), Professor, Dr. C. Mez (Halle a. S.), Pro-

fessor, Dr. O. Nordstedt (Lund), Professor, Dr. F. Niedenzu (Braunsberg), Professor, Dr. Radlkofer (München), Mr. C. E. Salmon (Reigate), Professor, Dr. C. Sauvageau (Bordeaux), Professor, Dr. H. Schinz (Zürich), Professor, Dr. K. Schumann (Berlin), Dr. O. Stapf (Kew), Professor, Dr. I. Urban (Berlin), Dr. E. Wainio (Helsingfors), Professor, Dr. O. Warburg (Berlin) og Dr. Zahlbruckner (Wien). 10 danske Botanikere have modtaget Planter til Laans, og Museet har foruden af Havens og Museets Personale været benyttet til Studier af 22 Personer, af hvilke særlig kan nævnes Kandidat H. G. Simmons fra Lund, som har bestemt Fram-Expeditionens store Fanerogamsamlinger, Frk. A. Seidelin, Magg. sc. C. Kruuse, H. Jónsson, H. E. Petersen, M. P. Porsild og Ove Paulsen samt Stud. mag. O. Galløe, der alle store Dele af Aaret omtrent daglig have arbejdet paa Museet. Følgende Udlændinge have besøgt Museet: Professor, Dr. B. Jónsson (Lund), Professor, Dr. F. Elfving (Helsingfors), Mr. R. Clark (Aberdeen), Dr. Gunnar Andersson (Stockholm), Dr. R. Sernander (Upsala), Pastor S. J. Enander (Herjedalen), Dr. V. Archovskij (St. Petersburg), Professor, Dr. G. Lagerheim (Stockholm), Dr. E. B. Kümmerle (Budapest), Dr. B. Schröder (Breslau), Dr. W. O. Focke (Bremen), Professor A. Borzi (Palermo), Mr. George T. Moore (Washington), Professor, Dr. G. Karsten (Bonn), Professor Setchell (San Francisco), Mr. W. J. Wight (Washington) og J. W. Palibin (St. Petersburg).

Til en Husholdnings-Udstilling i Efteraaret udlaantes en Mængde Præparater fra Museet.

3. Udsendelse af Dubletter fra Museet.

Efter Rekvisition fra vort Dubletkatalog er der afsendt 176 Exemplarer til Museet i Modena og 159 til Museet i Montpellier. Field Columbian Museum (Chicago) har faaet 106 Expl. af vestindiske Planter, Jardin Impérial de St. Pétersbourg 97 Expl. af Ove Paulsens asiatiske Samling, Apotheker A. Callier (Rosswein, Sachsen) 160 arktiske Planter og 15 Alnus-former, O. von Seemen (Berlin) 35 Expl. af Liebmanns Egesamling fra Central-Amerika, Bibliothekar F. Børgesen 31 islandske Havalger og Professor Trail (Aberdeen) 37 færøiske Planter; mindre Sendinger ere afleverede til Dr. H. Christ (Basel), Cand. pharm. A. Hansen, E. S. Salmon (Kew), Dr. P. Sydow (Berlin), Professor, Dr. E. Rostrup, Pastor Enander og Cand. pharm. J. Hartz. Endelig er der afsendt 272 Exemplarer til J. Dörfler (Wien), bestaaende af færøiske Planter, samlede af Inspektøren. Ialt er der udsendt 1140 Herbarie-Exemplarer.

4. Museets Forøgelser.

Af Museets Forøgelser kan fremhæves: 580 Arter af Fanerogamer fra Schlesien og Herzegovina, fra Apotheker A. Callier i Rosswein; et Par Hundrede Glas med spritlagte Blomster fra Buitenzorg, fra Cand. mag. Hjalmar Jensen; en Samling Likener fra Professor, Dr. E. Rostrup; en Del Havalger fra Østersøen fra Dr. N. Svedelius, Upsala; 162 Mos-Arter fra New Zealand, Tahiti, Cook Islands og Himalaya fra Naylor Beckett (Christchurch, New-Zealand); en Samling højere Planter fra New-

Zealand fra Professor, Dr. S. Berggren (Lund); 33 Exemplarer af Euphrasia fra Fredk. Townsend (Shipston-on-Stour); ca. 70 Gramineer fra Overgartner Axel Lange; 204 Planter fra den botaniske Forening i København og 154 fra Wiener Botanischer Tausch-Verein (J. Dörfler). Endvidere er der modtaget Gaver fra: Skibsmægler G. C. Bartholdy (Centrolobium robustum); det botaniske Institut i Caen; Magister Otto Collin i Finland; Stud. mag. A. Ditlevsen; Pastor S. J. Enander i Herjedalen (Sparganium og Potamogeton); Deutsche Orientgesellschaft i Berlin (Mumiehvede); Hr. Frydensberg; Cand. pharm. A. Hansen (danske Mosser); Discipel Harry Hansen i Viborg; Cand. pharm. J. Hartz; Gartner Hauschild; Kommandør O. Irminger (Liken fra det antarktiske Fastland); Frk. I. Lange; Adjunkt Jon. Lange i Ribe (Planter fra Siebenbürgen); Mag. art. M. Lorenzen; Docent, Dr. phil. L. Kolderup Rosenvinge; Mag. sc. A. Mentz; det botaniske Institut i Montpellier; Seminarieelev J. Nygaard; Frk. Pfaff (grønlandske Planter med grønlandske Navne); Mag. sc. Henning E. Petersen (Phycomyceter); Professor, Dr. E. Rostrup; Lærer L. Saunte i Maribo, Frk. A. Seidelin (danske Mosser); Hr. J. T. Skovgaard; fil. Kand. H. G. Simmons (skandinaviske Planter) samt Zoologisk Museum. Endelig har af Havens Personale Professor Warming, Gartner Lange, Museumsinspektør Ostenfeld, Bibliothekar Børgesen, Mag. sc. Ove Paulsen og Mag. sc. M. P. Porsild forøget Samlingen betydeligt.

Af Exsiccatsamlinger har k. k. Naturhistorisches Hofmuseum i Wien skænket „Kryptogamæ exsiccata“, Cent. IX. og Académie Impériale des Sciences de St. Pétersbourg „Herbarium Floræ Rossicæ“, Nr. 901—1200.

Ved Kjøb ere følgende Samlinger erhvervede: K. Okamura: Algæ exsiccatae Japonicæ, Fasc. II; Collins, Holden & Setchell: Phycotheca Boreali-Americana, Fasc. XIX—XXI; Wittrock & Nordstedt: „Algæ exsiccatae aquæ dulcis“ etc., Fasc. 30—35; W. Migula: Kryptogamæ exsiccatae Germaniæ etc., Fasc. 1—10; A. Kneucker: Carices exsiccatae, Lief. XI, Cyperaceæ et Juncaceæ exsiccatae, Lief. V, og Gramineæ exsiccatae, Lief. XI—XIV.

Haandbibliotheket er blevet forøget med: Engler & Prantl, Natürl. Pflanzenfamilien, Lief. 215—218; Engler, Das Pflanzenreich, Hefte 12—18 og Rabenhorst, Kryptogamenflora Deutschlands, I, 7, Lief. 87—91 og IV, 3, Lief. 38—40.

5. Laan af Planter fra andre Institutioner eller Personer.

Museumsinspektør C. H. Ostenfeld har laant Alectorolophus fra Museerne i Lund, Upsala og Stockholm, endvidere fra Museerne i Helsingfors, Hamburg og Berlin og fra Mr. A. Bennett, Croydon, Mr. F. Townsend, Shipston-on-Stour og Professor Trail, Aberdeen; endvidere har han laant Euphorbier fra Museerne i Lund og Berlin samt fra fil. Kand. Simmons (Lund). Professor, Dr. V. A. Poulsen har laant en Pentaphragma fra Museet i Berlin. Mag. sc. Henning E. Petersen har laant Bupleurum-Arter fra Jardin Impérial de Botanique de St. Pétersbourg, Muséum d'Histoire naturelle i Paris og L'Herbier Boissier i Chambéry i Schweiz.

6. „Arbejder fra den botaniske Have i Kjøbenhavn“.

Af denne Publikation er der i 1903 udkommet Nr. 12 og 13, indeholdende: 12. Ove Paulsen: Plants collected in Asia Media and Persia (Lieutenant Olufsen's second Pamir Expedition) med Bearbejdelse af W. Lipsky i St. Petersburg (Cruciferæ, Umbelliferæ og Valerianaceæ), O. Hoffmann i Berlin (Compositæ), E. Hackel i St. Pölten (Gramineæ), J. Baagøe i Næstved (Potamogetonaceæ) og Ove Paulsen (Chenopodiaceæ); 13. V. A. Poulsen: *Pentaphragma ellipticum* sp. nov., et Bidrag til Kundskab om Slægten *Pentaphragma* Wall.

7. *Museets Personale.*

Personalet har samme Sammensætning som ifjor.

C. *Bibliotheket* (Bibliothekar, Mag. sc. F. Børgesen.)

Bibliotheket har været aabent i 127 Dage. Læsestuen har været besøgt af 1245 Personer, og Udlaan har fundet Sted til 813 Personer, som laante 1832 Værker i 2298 Bind. Desuden har Bibliotheket daglig været benyttet af Museets og Havens Funktionærer samt til Brug ved Forelæsninger.

Bibliotheket har modtaget 110 Tidsskrifter, hvoraf 33 ere Gaver, og 273 Værker (med Fortsættelser), hvoraf 113 er Gaver. Giverne vare: Universitetet, Det kgl. danske Videnskabernes Selskab, Direktionen for Carlsbergfondet, Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet, Botanisk- og Zoologisk Museum, Det store kgl. Bibliothek, Landhusholdningsselskabet, Kommissionerne for Danmarks geologiske Undersøgelse og for Grønlands Undersøgelse, Meteorologisk Institut, Carlsberg Laboratoriets Bestyrelse, Botanisk og Naturhistorisk Forening, Redaktionerne af „Gartnertidende“ og af „Haven“, Danish regional Bureau for the international Catalogue of scientific Literature, Bureau du Conseil international pour l'exploration de la mer, L'Université de Liège, den kejserlige botaniske Have i St. Petersburg, Akademie der Wissenschaften i München, The Wellcome chemical Research Laboratory, U.S. Department of Agriculture, University of Toronto, Missouri botanical Garden, the Geological Survey Department Ottawa i Canada, Gray Herbarium i Harvard University, Museo nacional i Montevideo, Direktionen for den botaniske Have paa Jamaica, Superintendent of Government Printing, India, The Secretary of State for India in council, Director of the botanical Survey of India, Le Représentant du Ministre d'Agriculture et des Domaines de l'État au Caucase, Mons. Emile Boulanger, Mag. sc. F. Børgesen, G. P. Clinton, Mag. sc. C. Christensen, Professor O. Comes, Director Fawcett, Mons. le Directeur Haffner, Cand. pharm. Aug. Hansen, Professor Emil Chr. Hansen, Statskonsulent K. Hansen, Dr. Th. Holm (Washington), Mag. sc. Hutzen-Pedersen, Professor Johannsen, Mag. sc. Helgi Jónsson, Dr. Aug. Krogh, Administrator Lassen-Landorph, Dr. Ant. Magnin, James M. Macoun, Mag. sc. A. Mentz, Kommuelærer Mortensen, Professor F. Niendezu, Dr. O. Nordstedt, Inspektør Ostenfeld, Mag. sc. Ove Paulsen, Professor O. G. Petersen, Professor V. A. Poulsen, Mag. sc. C. Raunkjær, Mons. A. Robertson-Proschowski, Mr. B. L. Robinson, Pro-

fessor E. Rostrup, Dr. L. Kolderup Rosenvinge, Professor Ch. Sargent, Dr. Johs. Schmidt, Dr. H. V. Schrenck, Dr. Erwin F. Smith, Dr. K. J. V. Steenstrup, Professor Thoroddsen, Professor Warming og Cand. polyt. Østrup. 203 Bøger ere indbundne eller stift hæftede, 68 i Kartonomslag.

Portrætsamlingen er bleven forøget med 8 Billeder, hvoraf 7 ere skænkede af Professor Warming, 1 af Seminarielærer H. Mortensen. 2 Billeder ere indsatte i Ramme og ophængte i Læsestuen.

Katalogskrivningsarbejderne for Fagkataloget fortsattes af Mag. sc. M. Porsild. Følgende Afdelinger, hvortil Sedler for største Delen fandtes, har han katalogiseret og gjenmemgaaet: Cryptogamae vasculares, Lichenes, Algae, Fungi, Kryptogamer i Almindelighed. Til følgende Afdelinger er der skrevet Sedler og Katalogerne ere gjorte færdige: Bibliografi, Biografi, Botanikens Historie, Lærebøger, Mikroskopi, Farmaceutisk-, Økonomisk- og Forst- samt Havebrugs Botanik. En stor Del gamle Forfattere er udtaget af de forskjellige Afdelinger og katalogiseret under „Patres“. Desuden er der hist og her foretaget Forskydninger, Omordninger og Interkalationer. Et Parti Arkivsager er ordnet.

Af Havens Dubletter er en mindre Del bleven solgt til Botanikere og andre Besøgende paa Læsestuen. Den største Del, ca. 300 Afhandlinger, overlodes Statsbibliotheket i Aarhus efter Anmodning af Overbibliothekar J. Hoffmeyer.

I Læsestuen opsattes i April en ny Reol, hvorved foruden som hidtil Just's Jahresbericht og Mapperne med Tidsskrifterne, tillige Botanisches Centralblatt, Engler und Prantl: Die natürlichen Pflanzenfamilien, samt en Del andre hyppig brugte Haandbøger fik Plads i Læsestuen. I Sommerferien ere de 2 Forstuer samt Læsestuen malede.

Fotografisamlingen. Samlingen af Plantefotografier og fotografiske Vegetationsbilleder er blevet forøget med Gaver fra Dr. K. J. V. Steenstrup, Professor C. V. Prytz, Bibliothekar Børgesen, Inspektør Ostenfeld, Kandidat Harder, Professor Chr. Gram og ved Professor Warming, der som i tidligere Aar har optaget mange Billeder til Illustration af Danmarks Plantevæxt.

D. Benyttelse af Museets og Laboratoriets Lokaler.

Herom gjælder det samme som ifjor.

Den botaniske Tegneundervisning for det Bülowiske Legat har været ledet som tidligere af Kobberstikker C. Thornam. Den benyttedes i Foraarshalvaaret af 5 og i Efteraarshalvaaret af 9 Studerende.

E. Den botaniske Undervisning.

Den for Studerende indrettede Studiesamling, hvis Begyndelse kan føres tilbage til Professor Ørsted og som siden 1890, da Laboratoriet toges i Brug, har havt Plads i dette, har som i de senere Aar været passet af Mag. sc. M. Porsild. En Samling, der mere er beregnet paa Forelæsnings- og Studiebrug af videregaaende naturhistoriske Studerende end af medicinske og farmaceutiske Studerende, og som Professor Warming i Løbet af de senere Aar har indrettet, flyttedes fra Museet til Laboratoriet og blev opstillet her.

I Studiesalen foretoges en Omflytning af Skabe, saaledes at den ene Ende ved en Række Skabe afgrænses fra det øvrige for at kunne benyttes ved Forelæsninger for et ringere Antal af Tilhørere.

Dr. Rosenvinge har begyndt at indrette en teknisk-økonomisk Samling i Museets Auditorium; Præparaterne hertil udtages for en Del af Museets Samlinger, men mange nye ere anskaffede eller ventes. Desværre ere Pladsforholdeue ret indskrænkede, hvad der i det hele gjælder Museet.

Til Undervisningsbrug er der som sædvanligt anskaffet en Del Vægtavler og andet Undervisningsmateriel.

Ved den anatomiske Undervisning assisterede som ifjor Mag. sc. Johs. Schmidt.

F. Videnskabelige Publikationer.

Her maa først og fremmest nævnes 2den Del af „Botany of the Færøes“, hvis Udgivelse forestaas af Dr. E. Warming; i det foreliggende Bind, som ligesom det 1ste, er baseret paa Museets Samlinger, findes Afhandlinger af Mag. sc. F. Børgesen, Mag. sc. C. H. Ostenfeld, Cand. polyt. E. Østrup, Dr. H. Dahlstedt og Eug. Warming. I Tilslutning hertil findes en Afhandling af F. Børgesen „The Marine Algæ of the Shetlands“ i Journal of botany. „Arbejder fra den botaniske Have i Kjøbenhavn“ Nr. 12 og 13 ere omtalte ovenfor. Helgi Jónsson har publiceret en Bearbejdelse af Museets Samlinger af Islands Havalger („The marine Algæ of Iceland“; II. Phæophyceæ; III. Chlorophyceæ; IV. Cyanophyceæ; de sidste bestemte af Johs. Schmidt). Deichmann Branth har givet en Oversigt over Islands Likener og E. Rostrup over Islands Svampe. O. Galløe har publiceret en morfologisk og anatomisk Undersøgelse over en Bastard mellem *Apropyrum violaceum* og *Elymus arenarius*; Ostenfeld en over Phytoplankton; Aug. Hansen over nogle Mosser, tildels grundet paa Museets Samlinger, og Raunkiær har givet en Meddelelse om den af ham opdagede mærkværdige Frugtsætning uden Befrugtning hos Mælkebøtte, ligesom han og Ostenfeld senere have berettet om lignende Iagttagelser hos andre Planter af Kurvblomstfamilien. Sluttelig har Raunkiær publiceret „Anatomical Potamogeton-Studies and Potamogeton fluitans“. Alle disse sidste Afhandlinger findes i Botanisk Tidsskrift. Mindre Meddelelser ere samstedts publicerede af Ostenfeld og M. L. Mortensen. — I Videnskabernes Selskabs Oversigt findes en Afhandling af Kolderup Rosenvinge, Sur les organes piliformes des Rhodomelacées. I Englers „Botan. Jahrbucher“ findes sluttelig to Afhandlinger af Eug. Warming om Vindens Indvirkning paa Planterne, og af samme i Beretning om Naturforsker mødet i Helsingfors: „Individue naine de Papaver somniferum“ (efter Kulturer i Botanisk Have).

G. Usædvanlig Gave til Haven.

Inspektør for de kgl. Haver H. A. Flindt havde i sit Testamente bestemt, at en Buste af ham (med tilhørende Sokkel) efter hans Død skulde skænkes til Haven, ved hvis landskabsgartneriske Anlæggelse han havde havt en saa væsentlig Andel. Efter hans Død blev denne Buste tilstillet Haven ved hans Broder, Ritmester Flindt, og modtaget med Glæde til Anbringelse paa passende Sted.

3. Det zoologiske Museum i 1903.

Første Afdeling.

(Professor, Dr. Hector Jungersen.)

I. Bestyreren har bestemt og indordnet de indkomne Padder og bestemt en Del af de indkomne Krybdyr og Fiske, besørget Afdelingens Korrespondance med Ind- og Udland og det sædvanlige bibliothekariske Arbejde.

Viceinspektør Winge har: 1) ført Afdelingens Dagbøger, 2) fuldført Ordningen af de danske jordfundne Pattedyr, særlig Indholdet af Loftværelset Nr. 47, 3) paabegyndt den endelige Gjennemgang af de jordfundne Hovdyr fra Lagoa Santa. Offentliggjort er Aarsberetningen om danske Fugle i 1902, en Afhandling om jordfundne Fugle fra Danmark, begge i Vidensk. Medd. Naturhist. Foren. for 1903, og en Afhandling om jordfundne Pattedyr fra Danmark, i samme Tidsskrift for 1904.

Cand. mag. Ad. Jensen har: 1) bestemt og ordnet de indkomne Fiske og Slanger; 2) fortsat Revisionen og Ordningen af Afdelingens Samlinger af grønlandske og islandske Fiske. Offentliggjort er en Afhandling om Øst-Grønlands Fiske („The Fishes of East-Greenland“ i Medd. om Grønland, Bd. XXIX.).

II. Fra Zoologisk Have er modtaget følgende i Haven døde Dyr: 35 Pattedyr: *Viverra genetta*, 2 *Macacus speciosus*, *Ursus labiatus*, *Cebus* sp., 2 *Nycticebus tardigradus*, 2 *Pteropus medius*, *Semnopithecus cephalopterus*, *Macacus nemestrinus*, *Capra cylindricornis*, *Macropus* sp. pull., *Hapale iacchus*, *Petrogale penicillata*, *Atherura africana*, *Ictonyx libyca*, *Felis minuta*, *Macacus silenus*, *Hystrix cristata*, *Rhizomys sumatrensis*, *Camelopardalis giraffa* (en Del af Skelet og Indvolde), *Viverra malaccensis*, *Myopotamus castoroides* pull., *Cercocebus fuliginosus*, *Sphingurus insidiosus*, 2 *Arctomys marmotta*, *Cercopithecus nictitans*, *C. diana*, *Macacus rufescens*, *Tolypeutes conurus*, *Herpestes* sp., *Ursus malayanus*, *Thrichurus vulpinus*; 6 Fugle: *Arboricola torqveola*, *Columba guinea*, *Gracula javanensis*, *Otus vulgaris*, *Acridotheres ginginianus*, *Larus marinus*; 3 Padder og Krybdyr: *Megalobatrachus maximus*, 2 Skildpadder (*Testudo polyphemus*). Kassekontrolør C. G. Bangert har skænket 82 udstoppede danske Fugle og 8 Fugleskind. Af de Fugle, der ere indsendte fra Fyrene, ere 100 benyttede paa Museet.

Gaver ere desuden modtagne fra: Cand. mag. Ad. Jensen (Kjæber af flere sjældne Hajer og Rokker, hvoriblandt *Centrophorus squamosus*, og 55 Dybhavs- og pelagiske Fiske af 5 Arter), Oberstinde Thestrup (12 Fugle døde i Bur), Forpagter A. Raun (to jordfundne Raadyr-Takker), Hr. Loria (en *Chrysomitris spinus* 8 Aar gammel), Justitsraad R. Müller (nogle Fostre af Sæler, et Foster af Hvidfisk, en Hundehvalp, 4 Skind af sjældnere grønlandske Fugle, en *Hirundo rustica* var. *horreorum* i Spiritus, 14 grønlandske Fiske, alt efterladt af afdøde Kolonibestyrer Poul Müller), Skorstensfejermester Th. Jørgensen (12 Reder af danske Fugle, hvoraf 5 af *Regulus cristatus*), Oberstinde Volqvartz (3 Fugle døde i Bur), Fuldmægtig E. Lehn Schiøler (et Skind af *Ægialitis semipalmata* fra Grønland, 2 *Calidris*

arenaria, en *Tringa subarquata*, en *Picus martius*, 2 *Garrulus infaustus*, Krop af *Dendrocopus minor*, en udstoppet *Sterna cantiaca*), Lærer V. Mortensen (en jordfunden Underkæbe af *Elsdyr*, *Engraulis encrasicolus* og *Trachinus draco* fra Kjøge Bugt), Konservator Scheel (*Corvus monedula*, *Strix flammea*, *Circus cineraceus*, *Mus musculus*), Kommunelærer Baden (2 *Liparis montagui*), Professor N. V. Ussing (nogle Kogler opmudrede i Lille Belt ved Middelfart), Cand. pharm. Marius Jensen (2 Frøer og 2 Slinger fra hans indiske Rejse), Hr. Hauschild (73 nyhollandske Dyr i Spiritus, mest Krybdyr, deriblandt flere Sjældenheder), Cand. mag. P. Krarup (2 Løvfrøer fra Paraguay), Professor Jungersen (nogle Haletudser af *Bufo calamita*, en *Cephus grylle*), Hr. G. J. Larsen (en *Lumpenus lampetræformis*), Mag. sc. O. Paulsen (19 Stkr. *Bufo viridis* fra hans Rejse til Pamir), Viceinspektør Winge (Rosenstammer gnavede af *Arvicola agrestis*, 29 Dyr fra Myggenæs, mest indsamlede af Lærer S. Niessen, for største Delen Fugleskind, deriblandt flere Sjældenheder, ogsaa 3 Stkr. *Mus musculus* var. *muralis*, en af dem fanget i Fuglebjergene, og et Skelet af en Myggenæs-Oxe), Fisker P. Villumsen (8 danske Fiske af 3 Arter), Kolonibestyrer Johan Petersen, gennem Dr. O. Helms (*Hirundo urbica* fra Angmagsalik, ny for Grønland), Gaardejer Lindorff (Stykke af en Hvalknogle fra tertiært Glimmerler ved Spandet), Kjøbmand I. O. Brandorff (7 *Vespertilio daubentonii*, 4 *V. pipistrellus* fra Koldinghus), Hr. A. Faddersbøl (jordfundne Knogler af Hest), Dr. Th. N. Krabbe (Skind af *Dendroeca pinus* og *D. castanea* fra Grønland, nye for Landet, og 2 danske Fugleskind), Museet i St. Petersborg (*Triglops pingelii* og *Gadus saida*), Trafikassistent Wiese (en Unge af *Ocyphaps lophotes*), Forpagter Christiani (en *Mus sylvaticus* og 4 *Mus minutus* fra den udtørrede Bølling Sø), Hofjægmester v. Holstein Rathlou (en *Pandion haliaetus* fra Hesselø), Agent Godske Nielsen (et misdannet Æg af *Larus canus*, en *Buteo vulgaris desertorum*), Direktor H. v. Ihering (5 Skind af brasilianske *Hesperomyes*), Stud. mag. A. Ditlevsen (*Sebastes viviparus* og *S. marinus* fra Færøerne og Island), Lærer T. Bang (en Dununge af *Tadorna cornuta*), Kolonibestyrer Bistrup (Dununger af *Lagopus mutus* og *Tringa maritima* og nogle Fiske fra Grønland deriblandt *Trachypterus arcticus*), Dr. A. Fraenkel (*Jenynsia lineata*, 23 Stkr., fra Buenos Aires), Hr. Just Petersen (en gullig *Talpa europæa*), Jægmester Hastrup (en mosefunden Hovedskal af Hund), Konserv. H. P. Hansen (Krop af *Circus cineraceus*), Hr. J. Marius Nielsen (mosefundne Tænder af Hest), Hr. Jacobsen Høyberg (en Bastard mellem Irisk Han og Kanarifugl Hun og *Cyprinus auratus monstr.*), Hr. Christoffer Pedersen (mosefundne Stykker af Hovedskaller af Krondyr og Uroxe), Hr. N. Christiansen (Reder af *Acrocephalus turdinus* og *Certhia familiaris*, en *Coregonus albula* fra Søtorup Sø), Student Anthon (en *Phalaropus hyperboreus*), Udstedsbestyrer Nyekjær (30 grønlandske Fugleskind, deriblandt *Zenaidura carolinensis*, ny for Grønland), Kontrolør A. C. E. Petersen (Foster af *Delphinapterus leucas*), Kaptain Daniel Bruun (en Samling Knogler fra Nordbo-Ruiner i Grønland), Hofjægmester Hofman Bang (en Unge af *Mergus serrator*), Hr. C. Carlsen (en *Zeus faber*), Kolonibestyrer Baumann (et Skind af *Numenius phaeopus* fra Grønland, et Foster af *Megaptera*

boops), Dr. A. Clod-Hansen (to Harekillinger), Adjunkt Sæmundsson (en *Mus decumanus* og 2 *Mus musculus* fra Island), Lærer Krøigaard (en Snogeham), Apotheker Baagøe (en jordfunden Pande af et firehornet Faar), Lærer M. J. Mathiassen (nogle mosefundne Knogler af Hund og Oxe), Stud. pharm. Levinsen (mosefundne Knogler af Hund, Hest, Svin, Faar og Oxe), Frk. Volqvartz (Papegøje-Æg), Kolonibestyrer Joensen (Skelet af *Monodon monoceros*), Læge, Dr. med. Ulrich (en Grævling), Grosserer i Bernburg (8 grønlandske Fiske), Hr. M. C. Dam (en *Lestris longicauda* fra Vorupør), Gaardejer M. Willumsen (Stykke af en jordfunden Hvalhvirvel), Kunstmaler Johannes Larsen (en *Lestris pomatorhina* fra Kjerteminde), Kolonibestyrer Olsen (nogle grønlandske Fiske), fhv. Kolonibestyrer Brummerstedt, gennem Grosserer Bernburg (en *Angvilla vulgaris* fra Grønland), Stud. med Strohberg (3 Husspurve, en af dem isabellefarvet), Fisker Oswald Johansen (en *Somateria mollissima* ♂ var., sølvgraa fra Sprogø), Stud. mag. C. V. Otterstrøm (14 Fiske og et Foster af *Balænoptera musculus*, indsamlet paa „Beskytteren“s Togt i 1903), Hr. A. Serup (en *Gallinula chloropus*), Gaardmand Chr. Christensen (en jordfunden Hjernekasse af et Faar med 4 eller 5 Horn), Lieutenant Schnitger (en *Psittacus erithacus*), Hr. P. A. Freund (9 *Lepidosiren paradoxa*), Museumsinspektør Ostenfeld (et Stykke Underkæbe af *Mus* sp. aff. *musculo* fra „Mumiehvede“), Nationalmuseet (Knogler fra Ældre Stenalders Kjøkkenmøddinger ved Sølager og Brabrand Sø), Sekretær Widebæk (en *Procellaria leucorrhœa*), Professor Dr. V. A. Poulsen (en *Mus rattus* fra Kjøbenhavn), Cand. mag. Hj. Jensen, gennem Mag. sc. A. Bøving, (en Del Krybdyr, tildels med Æg, og en Padde fra Java), Hr. H. Rasmussen (en Silkehale).

Ved Bytte og Kjøb er tilkommet: 2 Kroppe af *Euphractus villosus*, en Kindtand af *Elephas indicus*, en mosefunden Stejle af *Uroxe* fra Ollerup, 5 Husmus, en Skovmus og 3 *Vesperugo serotinus* fra Ærø, et hvidplettet Odder-Skind, en *Clupea alosa* fra Isefjord, en *Scyllium canicula*, en gullig Muldvarp, Skeletter af voksen og ung *Lagenorhynchus albirostris*, nogle mosefundne Knogler fra Aspedam, en Hovedskal af *Ursus spelæus*; flere Kjæbestykker af *Lophiodon rhinoceros*, og af *Hyracodon nebrascensis* og helt Skelet af *Notogeneus osculus*, alle tre Arter fra Tertiærtiden; to store *Zeus faber*, en *Xiphias gladius*, en Hovedskal af *Halichoerus grypus*; en *Lepus cuniculus*; 34 brasilianske Pattedyr af 17 Arter, mest sjældne, dels Skind, dels Skeletter.

III. Opstillet er: I Pattedyr-Samlingen 2 udstoppede (*Atherura africana*, *Talpa europæa* var.), 5 i Spiritus, 2 Hovedskaller, nogle Kjæbestykker af *Lophiodon* og *Hyracodon* og nogle mosefundne Hovedskaller af Krondyr. I Fugle-Samlingen 74 danske udstoppede Fugle, skænkede af Kassekontrolør Bangert, desuden 4 indenlandske Fugle udstoppede og to udenlandske og nogle Reder. I Krybdyr-Samlingen 22 i Spiritus, 1 Hovedskal, en Snogeham. I Padde-Samlingen 80 Numre i Spiritus. I Fiske-Samlingen 21 i Spiritus, 2 Skeletter, det ene fra Tertiærtiden.

IV. Paa Museets Aabningsdage har det været besøgt af 54157 Mennesker. Af Adgangskort til Studerende, Lærere og Kunstnere er udstedt 56. Afdelingens Samlinger have været benyttede af følgende Ud-

lændinge: Professor R. Collett, Dr. E. Lønning, Dr. G. A. Boulenger, Professor W. Leche, Mr. Oldfield Thomas, Direktor v. Ihering, Professor Bashford Dean, Kandidat Van Kampen, Kandidat De Lange og Professor C. Fürst.

Anden Afdeling.

Den om denne Afdeling af Museumsinspektør Levinsen afgivne Beretning findes under de Moltkeske Afdelinger.

Tredie Afdeling.

(Museumsinspektør, Dr. Meinert.)

I. Insekterne.

A. Generalsamlingen. 1) Det i Aaret 1902 gjenoptagne Arbejde med Familien Chrysomelidæ er nu afsluttet i Slutningen af September med den 53de Kasse og saaledes denne vigtige og meget store Familie nu fuldt opstillet i 53 store Insektkasser. De følgende Familier ere umiddelbart derefter tagne i Arbejde, og Languridæ og Erotylidæ opstillede i 5 store Kasser, medens Endomychidæ have taget 2 Kasser. Endelig er Bearbejdelsen af Familien Coccinellidæ stærkt fremmet (Ad. Bøving). Dernæst er af Heteromerernes Familiegruppe foruden den interessante, i sin systematiske Stilling saa omstridte, men artsfattige Familie, Tricentotomidæ, den enorm store Familie Tenebrionidæ fuldt sammenstillet. 2) Bearbejdelsen af Sommerfuglene er fortsat med Opstikning og Præparation af de af Apotheker Andreas Bang i San Salvador i Centralamerika og af Maskinmester Waetzold i Øvre Congo, jfr. det følgende, og ligeledes af Maskinmester Lundberg ogsaa i Øvre Congo i tidligere Tid samlede eller sendte større Indsamlinger af Sommerfugle (Exam. jur. C. Schlick og Kandidat Will. Schlick).

B. Den danske Samling. 1) Bearbejdelsen af de af Dr. H. J. Hansen indsamlede Fluer er fortsat og foreløbig afsluttet med Familierne: Empidæ, Scenopinidæ, Therevidæ, Dolichopidæ, Platypezidæ, Lonchopteridæ, Pipunculidæ, Syrphidæ, Sarcophaginæ, Heteroneurinæ, Sciomyzinæ, Sapromyzinæ, Sepsinæ, Chloropinæ, Geomyzinæ og Ochthiphilinæ (Kandidat Will. Schlick). 2) Paa Indarbejdelsen af den Løvendalske danske Billesamling i den gamle Samling er der taget saa smaat fat, og de 3 første Familier, Carabidæ, Dytiscidæ og Gyrinidæ, ere nu ometiketterede og indstillede (Exam. jur. C. Schlick).

II. Edderkopperne.

Den tropiske, indiske Slægtsgruppe af Mejere, Gangrellinæ, er nu opstillet. Den indeholder ca. 16 Arter, af hvilke de fleste ere nye, af Cand. mag. C. With opstillede og beskrevne Arter, og som dels ere givne af „Indian Museum“ i Calcutta, dels stamme fra Museets gamle Samlinger, særlig Galathea-Expeditionen; jfr. det følgende.

III. Krebsdyrene.

1) Bearbejdelsen af de dekapode Krebsdyr fra „Ingolf“ og de nordiske Bilande er fortsat og væsentligt afsluttet. 2) Det af Professor Paul Mayer i Napoli bearbejdede Materiale af Familien Caprellidæ (113 Tuber)

er opstillet. 3) Udskillelsen af Krebsdyrene, tagne af den internationale Fiskekommissions Dampskib „Thor“ i 1903 er paabegyndt. (De 3 her nævnte Arbejder med Krebsdyr ere ligesom de tilsvarende i de foregaaende Aar udførte af Dr. H. J. Hansen.) 4) Der er paabegyndt en Udskilning af de smaa Hav-Copepoder af det med „Ingolf“ og fra de arktiske Have hjembragte Plankton (C. With).

Af *Gaver* og *Forøgelser* maa særligt fremhæves: 1) Apotheker Andreas Bang i San Salvador i Central-Amerika har skænket Museet en Samling af en 3—400 Sommerfugle, mest mindre Dagsommerfugle-Arter, tagne der i Landet og sendte herover i Papirskapsler. 2) Maskinmester Waetzold i Congo-Statens Tjeneste har foræret Museet 2 Blikdaaser med Biller og Sommerfugle, nedlagte i Kapsler. Største Delen var Sommerfugle, særligt Acraeidae, men blandt Dagsommerfuglene var ogsaa den prægtige, kæmpemæssige *Drurya Antimachus* (2 Ex.) og *Papilio Zalmoxys* (3 Ex.), begge Arter i god Stand. 3) Afdelingens Assistent og Konservator, Mag. sc. Ad. Bøving har givet Museet en stor Samling Insekter og navnlig Billelarver, indsamlede i Buitenzorg paa Java af Cand. mag. Hjalmar Jensen, en af det derværende Museums Bestyrere. Flere af Billelarverne vare i stort Antal sammen med de respektive Imagines. Fremhæves kan *Batocera heros*, *Xystrocera festiva*, *Rhyncophorus ferrugineus*, *Anisodera salebrosæ* aff. etc. 4) Cand. mag. Hjalmar Jensen har ogsaa sendt Museet en meget betydelig Samling af den store scorpionagtige *Telyphonus caudatus* i alle Udviklingsstadier, af stor Betydning for Studiet af denne interessante Edderkoppe-Form. 5) Hr. Gebien i Hamborg har givet en halv Snes bestemte Slægter og Arter af fremmede Skyggebiller (*Tenebrionidae*). 6) Mag. sc. Adjunkt Kruse har foræret de paa hans Rejse til og Ophold i Angmagsalik i Østgrønland indsamlede Krebsdyr og Insekter. 7) Partikulier Hauschild har givet dels en stor Del Biller fra Victoria i Australien, deriblandt 50 Former bestemte til Art, dels en Række bestemte Heteromerer, 14 Slægter med 22 Arter. 8) En større Samling til Art bestemte nordamerikanske Biller er kjøbt; Antallet af Slægter er 294, af Arter 809 og af Stykker 1313. 9) Etatsraad Jonas Collin har foræret en Samling Insekter og Krebsdyr fra Øen Capri (Grotten St. Michele), 45 mindre Tuber og Rør. 10) Cand. mag. C. With har afgivet til Museet de ham af „Indian Museum“ i Calcutta til Gjengjæld for Bearbejdelsen af hint Museums *Gagrellinæ* overladte og af With bestemte og benævnte Arter (8) af denne Mejergruppe, jfr. det foregaaende. 11) Hr. Faaborg i Clinton har ogsaa iaar sendt Museet en lille Kasse med Sommerfugle i Kapsler fra Jowa. 12) Kandidat Otterstrøm har fra Havet om Island hjembragt til Afdelingen en mindre Samling Krebsdyr. 13) Dampskibsfører Ørsted har givet 3 store Glas med Krebsdyr og Sø-Edderkopper (*Pycnogonider*) fra Nordsøen. 14) Lærer Jensen i Højelse pr. Kjøge har givet en større Række af danske udpustede Sommerfuglelarver (45 St.). 15) Lieutenant F. E. Miller i Australien har gennem Mineralogisk Museum skænket Afdelingen den store og prægtige *Phasma* (*Spøgelse*) *Tropidoderus Childreni*. 16) Maler Joachim Skovgaard har givet et Par prægtige Træbukke fra Sunda-Øerne. 17) Professor Köehler i Lyon har sendt Museet

5 interessante Dybvands Dekapoder fra den Biscaiske Havbugt (Exped. „Caudan“). 18) Kanon A. M. Norman, Herts, England har sendt Afdelingen *Nymphon rubrum* Hodge N. *gracile* Leach. 19) Mindre Gaver skyldes Hr. Fagerstrøm, Mag. sc. Ad. Bøving, Kandidat Will. Schlick og Kolonibestyrer Olsen i Jakobshavn.

Som Gjengjæld for modtagne Dyr er afgivet til Professor Koehler nogle store Krebsdyr fra Polarhavene; til „Indian Museum“ i Calcutta nogle Mejere, særligt af Slægten *Gagrella*; til Kanon A. M. Norman nogle danske Stykker af *Nymphon gracile*. Endelig har Afdelingen givet Partikulier Hauschild en Del Dubletter af danske Biller af Familierne *Tomicini*, *Anobiini* og *Dermestidæ*.

Paa Afdelingens Materiale er helt eller delvis baseret følgende Arbejder af Dr. H. J. Hansen: 1) *The Deep-Sea Isopod Anuropus branchiatus* Bedd., and some Remarks on *Bathynomus giganteus*. 2) *The Ingolfiellidæ*, fam. n., a new Type of Amphipoda. 3) *The Genera and Species of the Order Symphyla*. Ogsaa til C. With: *New and Old Phalangiidæ from the Indian Region* har Afdelingen leveret et meget betydeligt Bidrag, jfr. det foregaaende.

De Moltkeske Afdelinger.

Studie- og Undervisningssamlingen.
(Professor, Dr. Hector Jungersen.)

Forelæsningerne over almindelig Zoologi for de lægevidenskabelige og yngre naturhistoriske Studerende holdtes som sædvanlig af Bestyreren, i Foraarshalvaaret for et Antal af 80 Studerende, i Efteraarshalvaaret for 60 Tilhørere; tillige holdtes over visse Afsnit af Zoologien Kollokvier for de samme Studerende, i Foraarshalvaaret for ca. 60 Deltagere, i Efteraarshalvaaret for 57. For videregaaende naturhistoriske Studerende har Bestyreren i 2 ugentlige Timer i Foraarshalvaaret examinerisk gennemgaaet Lemmernes Skelet og derefter begyndt paa Urogenitalapparatet hos Hvirveldyrene (12 Deltagere); Gjennemgangen af det sidstnævnte Æmne afsluttedes i Efteraarssemestret; derefter holdtes Bestemmelsesøvelser over danske Fugle (indsendte fra Fyrene) og Skriveøvelser med forskellige Præparater som Grundlag (14 Deltagere). I begge Halvaar er der afholdt et praktisk-zoologisk Kursus (8 Deltagere i Foraars- saavel som i Efteraarssemestret; i sidste Semester deltog dog 2 af de Studerende kun i nogle af Øvelserne) i 2 sammenhængende Timer 2 Dage i Ugen; følgende Former bleve gennemgaaede: *Cavia porcellus*, *Acanthias vulgaris*, *Petromyzon planeri* og dens Larveform; *Amphioxus lanceolatus*, *Gadus morrhua*, *Clupea harengus*, *Columba domestica*.

Studiesamlingen har i Foraarshalvaaret været benyttet af ca. 80 medicinske og yngre naturhistoriske Studerende og af 6 videregaaende naturhistoriske Studerende; i Efteraarshalvaaret af resp. 58 og 12—14 Studerende. (Den Nedgang i Antallet af de yngre Studerende, som Aaret opviser i Sammenligning med tidligere Aar, saavel her som ved Forelæsninger og Examinatorier, skyldes Omordningen af det medicinske Studium i Henhold til kgl. Resol. af 14de Juli 1902.) Vejledning gaves foruden af

Bestyreren af Cand. mag. Ad. Jensen og Mag. sc. W. Lundbeck, og for de videregaaende Studerendes Vedkommende af Dr. phil. Th. Mortensen. Auditoriet benyttedes foruden af Bestyreren af Docent, Dr. R. S. Bergh i de to første Maaneder af Efteraarsemestret. Studiesamlingen har endvidere givet Arbejdsplads til videnskabelige Arbejder og Undersøgelser af Cand. mag. Ad. Jensen og i kortere Tid for Dr. Mortensen; og som i tidligere Aar har den været benyttet af Dr. W. Sørensen til Statens étaarige Lærerkursus og Feriekursus.

Samlingen er i Aarets Løb bleven forøget med 60 nye Præparater; omtrent Halvparten af disse er af Hvirveldyr. Særlig kan anføres Præparater af Lunger, udførte efter den Semperske Methode, af *Felis domestica*, forskellige Øgler (*Tiliqua*, *Iguana*, *Varaenus*), af Alligator, Testudo, af Duer og Bjergand (af den sidste i Forbindelse med Luftsækkene); et meget smukt Exemplar af Lungefisken *Lepidosiren paradoxa* fra Paraguay, en Han med Bugfinneudstyret i højeste Udvikling; Spiserør af en Oxe med spæde Larver af *Hypoderma bovis* siddende i den ydre Muskulatur; *Bufo calamita* med skævt løbende Rygstriben; spædt Foster af *Cavia*; Larver af *Amphioxus lanceolatus* fra Frederikshavn; store og smukke Tomopteris fra Nordatlantehavet, nogle Oligochæter i Parring; Mave af en *Aplysia* med sit Tandudstyr; en fuldstændig *Tænia saginata* med ualmindelig velbevaret Scolex; nogle smukke Vandmænd (*Aurelia* og *Cyanea*); en yderst sjælden Monstrositet af den almindelige Skrubbe, med et Øje paa hver Side af Hovedet; m. m.

Gaver er modtagne fra: Professor anatomie Hansen (Hjerne af Menneske); Professorinde Grønlund (et Sværd af *Xiphias gladius*); Kjøbmand G. Larsen i Faaborg (*Lumpenus lampetiformis*); Fisker Simon Sørensen, Skagen (*Argentina silus*); Cand. jur. Chr. David (en sammenrullet, stor *Glomeris*); Mag. sc. W. Lundbeck (Fordøjelseskanal af en Løbebille); Redaktør Opffer, Kjøge (Fødder med overtallige Tæer, af Due); Stud. mag. A. Brinkmann (Mave af *Aplysia*, Neapel, *Lepas fascicularis* med Parringsapparatet fremstrakt, Skagen; *Eledone moschata*, Skagen; *Alosa finta*, Skagen; 2 store Fostre af *Torpedo* med ydre Gjælletraade, Neapel; Branchipues Grubei, ♂, ♀, Dyrehaven); Dr. Mortensen (*Alcyonium digitatum* med udfoldede Polyper); Professor A. Feddersen (*Petromyzon marinus*); Dyr læge Koch, Silkeborg, og Dr. W. Sørensen (Spæde Larver af *Hypoderma bovis* i Spiserør af Oxe); Mag. sc. R. H. Stamm (3 Larver af *Amphioxus lanceolatus* fra Frederikshavn); Dr. med. Ditlevsen, Lyngby (*Tænia saginata* med Scolex); Mag. sc. Hj. Ditlevsen (Menneskekranie med Sømmen mellem Pandebenene fuldstændig bevaret); Stud. mag. A. Ditlevsen (2 Arter Regnorme i Parring, nl. *Dendrobæna rubidus* og *Lumbricus terrestris*); Cand. mag. Ad. Jensen (2 Expl. af en stor Tomopteris, tagne af „Mich. Sars“ i Atlanterhavet; Kjæber med Tandbesætningen samt et tørret Hudstykke af *Acanthias vulgaris*); Cand. mag. Hj. Jensen, Buitenzorg paa Java (*Calandra* [*Siphonophorus*] *ferrugineus* Fabr.) — Pupper, Puppehylster af Palmetrævler, Larver; en Pragt-bille-Arts (*Chrysochroa fulmigans*) Larver og Pupper; en Træbukke-Arts (*Xystocera festiva*) Larver og Pupper); Kandidat Schlick (Pupper tilligemed den afkastede

Larvehud af *Rhizotrogus solstitialis*); Bestyreren (en Pagur med to Exemplarer af *Peltogaster paguri*; *Machilis maritima*, fra et Skib paa Kbhvns. Rhed; *Clepsine* sp. med Unger; Larve af *Rana esculenta*, visende Gjællefiltret); Sæbefabrikant A. Appelt (en saa godt som symmetrisk *Pleuonectes flesus* med et Øje paa hver Side).

Samlingen af mikroskopiske Præparater til Undervisningen er bleven forøget med flere Sæt Tværansnitser af *Amphioxus lanceolatus* og af Triton-Larver, med nogle Protozoer m. m., udførte af Dr. Mortensen; endvidere med en Række histologiske Præparater af Pattedyr til Oplysning af Bygningen af Tunge, Tarmkanal med dens Kjertler, Spytkjertler, Pankreas, Lever, Strube, Lunge, Milt, Thymus, Thyreoidea, Huden, udførte af Mag. sc. R. H. Stamm.

Bogsamlingen er bleven forøget med Fortsættelsen af O. Hertwig: *Handbuch der vergleichenden und experimentellen Entwicklungsgeschichte der Wirbelthiere* (10.—17. Levering), og af Korschelt u. Heider: *Lehrbuch der vergl. Entwicklungsgesch. der wirbellosen Thiere. Allgemeiner Theil*, 2. Levering; fremdeles med: O. v. Fürth: *Vergl. chemische Physiologie der niederen Thiere*. Jena 1903; H. E. Ziegler: *Lehrbuch der vergl. Entwicklungsgeschichte der niederen Wirbelthiere*. Jena 1902; M'Intosh and Masterman: *The Life-History of the British Marine Food-Fishes*. London 1897. Nogle nye Forelæsningsstavler ere blevne udførte: én er skænket af Hr. Cornel. Knudsen.

Af Bestyreren er fuldført i Manuskript, færdigt til Trykning, en Afhandling om de nordiske Pennatulider, baseret paa Ingolf-Expeditionens Samlinger m. fl., med 3 Tavler.

Bløddyr-, Straaledyr- og Ormesamlingen. (Museumsinspektør Levinsen.)

Forøgelse af Samlingen. Større Forøgelser: Dr. C. G. Johs. Petersen, Forstanderen for den danske biologiske Station har indsendt et større Antal Glas med lavere Dyr indsamlede af Dr. phil. Schmidt og hidrørende fra Undersøgelsesdamperen „Thor“s Vaadragninger, Trawlinger og Skrabninger ved Færøerne og Island i Sommeren 1903. Af særlig Interesse er Udbyttet af de Trawlinger, som ere foretagne paa dybt Vand (over 2000 Meter), og som have beriget Museet med et Antal for denne Del af Atlanterhavet dels nye, dels sjældne Former. Her kan fremhæves flere Phormosoma-Arter, en Elapsipod og nogle smukke ottearmede Koraldyr. Konsul Svend Gad, Singapore, som med stor Velvillie har tilbudt at gjøre Indsamlinger til Museet, har allerede hjemsendt et større Antal Glas med lavere Dyr, overvejende indeholdende Snegle og Muslinger, men ogsaa et Antal Søstjærner, Svampe, Bryozoaer o. s. v., af hvilke det meste turde være nyt for Museet. Mindre Bidrag skyldes: Rev. A. M. Norman (nogle Bryozoaer samt Spiculapræparater af 42 forskellige Svampearter), Dr. Markthanner-Turneretscher, Gratz (Brudstykker af et Antal Svampe); Dr. Hartmeyer, Berlin, (et Exemplar af *Ascidia arabica*), Mr. A. W. Waters, Schweiz (et Antal Bryozoaer), Dr. Lønborg, Upsala (et Antal Echinodermer), Professor Koehler, Lyon (nogle sjældne Echinodermer og et Antal Koraller,

Svampe og Muslinger); Professor Döderlein, Strassburg (nogle sjældnere Echinider), Professor Brandt, Kiel (Præparater og Brudstykker af et Antal Svampe), Kaptain Howitz (en Lappedykkertarm med Masser af en Holostoma-Art), Kolonibestyrer P. Møller (*Anthipathes artica* fra en Havkal), Fisker Berthelsen, Varde (et Exemplar af *Nereis virens*), Cand. pharm. S. Thorsen (*Ascaris* fra en Tornskade), Gartner Hauschild (en Svamp og nogle Echinider fra Victoria), Kolonibestyrer Bræstrup (nogle Sødyr), Pastor Breitung (Expl. af *Leucochloridium paradoxum*), U. S. National Museum (13 Arter for Museet nye eller sjældne Echinider), Museet i Berlin (11 Arter af Echinodermer), Stud. mag. Otterstrøm (et Antal under Orlogsdamperen „Beskytteren“s Togt til Færøerne og det nordlige Island indsamlede Sødyr), Fisker Hansen Ruth (en *Asterias glacialis* med regenererede Arme), Grosserer Bernburg (nogle i Grønland indsamlede Sødyr), Kolonibestyrer Olsen (nogle Blæksprutter, Orme o. s. v.), Professor Knipowitsch, Rusland (6 Arter af Mollusker fra Spitzbergen), Professor R. Bergh (nogle tropiske Nudibranchier), Lærer Niclassen (Molluskskaller fra Færøerne), Stud. mag. Ditlevsen (*Neptunea despecta* fra Færøerne), Herm. Friele (*Rissoa Wyville Thomsonii*), Adjunkt B. Sæmundsson (Skaller udtagne af Fiskemaver), Gaardejer Lindorff (tertiære Snegle fra Spandet), Dr. Mortensen (*Tapes pullastra* med Bløddele samt et Expl. af *Coecum*). Endelig har Afdelingen faaet tilsendt større Prøver af Kridtformationens forskellige Lag fra 12 forskellige jydse Lokalteter.

Videnskabeligt samt Bestemmelses-, Ordnings- og andet Arbejde. Bestyreren har fortsat sine Studier over Bryozoerne og sin Bestemmelse af Museets almindelige og nordiske Bryozosamling. Assistenten, Cand. mag. A. Jensen har fortsat og afsluttet Ordningen af de ved Amdrups Expeditionerne 1898/99 og 1900 hjembragte skalbærende Mollusker fra Øst-Grønland og Jan Mayn, og med Undtagelse af nogle faa vanskelige Gastropod-Slægter er det hele Materiale endelig bearbejdet og indordnet i Samlingen. Rensningen og Ordningen af afdøde Professor Jap. Steenstrups betydelige Samlinger af Molluskskaller fra Joldia-Leret i Vendsyssel er paabegyndt, og det gennemgaaede Stof er bestemt til Art. Med Bistand af Mag. sc. Nordmann og Medhjælper Fagerstrøm er et Antal Bundprøver fra Grønland, Island og Færøerne gennemgaaet for Mollusker og andre lavere Dyreformer, Molluskerne fra Undersøgelsesdamperen „Thor“s Togt til Færøerne og Island ere udskilte og delvis bestemte, og endelig er der paabegyndt en Typesamling af Snegle, beregnet til at udstilles i et ledigt Skuebord. Mag. sc. W. Lundbeck har fortsat Bearbejdelsen af Ingolf-Expeditionens Materiale af Svampe saavel som af Museets øvrige arktiske Svampe. Det foreliggende Materiale af Slægterne *Desmacidon*, *Homoeodictia*, *Myxilla* og *Lissodendoryx* er færdig bearbejdet til Publikation, og Slægten *Jophon* er paabegyndt. I Aarets Løb er en Del tilkommet Materiale bestemt og indordnet, saaledes navnlig det ret betydelige Materiale, som blev samlet af Cand. mag. Jensen paa Michael Sars's Togt, 1902. Dr. phil. Th. Mortensen har afsluttet Bearbejdelsen af Familien *Diadematidæ* og derefter bearbejdet Familien *Temnopleuridæ* paa Basis af det fra Siam hjembragte Materiale. Bearbejdelsen af de irregulære Echinider fra Ingolf-Expeditionen og fra

Siam-Expeditionen er paabegyndt. Medhjælper Fagerstrøm, som i en Række Aar har ført Afdelingens Dagbog, har foruden med Ordningen og Sorteringen af det i Aarets Løb tilkomne Materiale været beskæftiget med Slemningen og Sigtningen af de talrige Kalk- og Kridtprøver, som ere erhvervede for at tilvejebringe en Bryozosamling fra Kridtformationens hele Omraade. Desuden har den i Aarets Løb foretagne fuldstændige Omdannelse af Museets hele Opvarmningsapparat nødvendiggjort Flytningen og Tilbageflytningen af store Magasiner, som har lagt Beslag paa en stor Del af Medhjælperens Tid.

Professor Bergendal fra Lund har i Aarets Løb modtaget Materiale til Undersøgelse (Expl. af Balansglossus Kupfferi), og den russiske Zoolog, Professor Knipowitsch har studeret vore arktiske Mollusker.

Af videnskabelige Arbejder, som ere baserede paa Afdelingens Materiale, skulle nævnes: Bestyrerens „Studies on Bryozoa“ (Vidensk. Medd. Naturh. Forening 1903) samt følgende Arbejder af Dr. Mortensen: Echinoidea I (Ingolf Expeditionen IV. 1.), Echinoderms from East Greenland (Meddelelser om Grønland XXIX), *Chaetodiadema granulatum* n. g. n. sp., a new Diadematid from the Gulf of Siam (Vidensk. Medd. Naturh. Forening 1903).

4. Det marine biologiske Sommerkursus i 1903.

(Professorerne, Dr. H. Jungersen og Dr. E. Warming.)

Det biologiske Kursus afholdtes i Sommeren 1903 i Frederikshavn med 2 Hold. Paa 1ste Hold, 10de Juli—31te Juli, lededes den botaniske Undervisning af Docent, Dr. Kolderup Rosenvinge, den zoologiske af Dr. Th. Mortensen. Deltagere vare Studd. mag. Gemzøe, Reimann, Strubberg og Vedel; ekstraordinært Mag. sc. Henning Petersen. Paa 2det Hold, 1ste August—21de August, lededes den zoologiske Undervisning af Mag. sc. R. H. Stamm; Deltagere vare Studd. mag. F. Johansen, Møller, Kanstrup, Kofoed, Stephensen og Vedel. Forplejning og Ophold havdes i „Højskolehjemmet“; Arbejdslokale ydedes, ligesom forrige Aar, vederlagsfrit, af Frederikshavns tekniske Skole. Carlsbergfondet havde velvillig stillet til Disposition den i sin Tid til Undersøgelser i Grønland benyttede Motorbaad; men desværre kom denne Baad ikke til Brug, da den forinden havde lidt et Havari, som det ikke lykkedes i Tide at faa repareret.

Paa det første Hold gik altsaa et botanisk Kursus jævnsides med et zoologisk. De Studerende deltog alle daglig i en Morgenekskursion til de nærliggende Stenrev, til Havnemolerne eller til andre algebærende Lokalteter, samt i en længere Ekskursion til Hirtsholmen. De vigtigste Typer af Phyto-Plankton saavel som af højere Alger blev som sædvanlig gennemgaaede ved mikroskopisk Undersøgelse. Mag. sc. Henning Petersen deltog ikke i Undervisningen, men drev selvstændige videnskabelige Undersøgelser over Vandsvampene. De vigtigste Dyretyper, særlig af Coelenterater, Echinodermer, Bryozøer, Orme og Crustaceer studeredes nøjere. Ved Skrabningerne fandtes næsten alle de vigtigere Former, som leve ved

Frederikshavn; dog savnedes saadanne Former som Pennatula, Aphrodite, Chætoderma, Dentalium og Synapta. Til Gjengjæld fandtes for første Gang den ejendommelige, lille Ormeform Echinoderes; og af Interesse er ligeledes, at Tapes pullastra blev funden levende, i stort Antal, paa ganske lavt Vand Nord for Havnen. Zoo-Plankton, som undersøgtes daglig, var især rigt paa Larver af Echinodermer, Mollusker og Bryozoer, medens Smaagopler og Dekapod-Larver saavel som pelagiske Fiske-Æg og Yngel vare faatallige (nævnes bør en Unge af Slethvarre i Overgangsstadiet, der fandtes svømmende i Overfladen ganske nær ved Land). Der udførtes kunstig Befrugtning hos *Parechinus miliaris*, hvor Ægkløvning, Fosterdannelse og Larveudvikling indtil Begyndelsen af Skelettets Dannelse kunde forfølges.

Paa andet Hold var der ingen botanisk Undervisning. Plankton viste sig stedse rigt paa interessante Former som: *Noctiluca*; *Acanthometra* med Zooxantheller; Tintinner, Echinoderm-Larver, Smaagopler, Mollusk-, Orme- og Bryozo-Larver; *Actinotrocha*, *Pilidium*, *Sagitta*; m. fl. Særlig bør fremhæves Larver af *Amphioxus*. Af Bundens og Breddernes Dyreliv fandtes de fleste paa Stedet forekommende Typer; særlig kan nævnes flere snyltende Former som *Pinnotheres*, *Peltogaster*, *Sacculina*, *Condriacanthus*; Cercarier i *Littorina*; *Bopyrus*. Flere af de større Former som *Asterias*, *Buccinum* og *Aphrodite* undersøgtes anatomisk, andre, dertil egnede, f. Ex. *Botryllus* og dens Larver, ved Mikroskopet; ogsaa paa dette Hold vistes Udvikling af *Parechinus miliaris* efter kunstig Befrugtning.

5. Det Ferskvands-biologiske Laboratorium ved Furesøen i 1903.

(Dr. C. Wesenberg Lund.)

Det i de tidligere Aar indsamlede Materiale af Planktonprøver fra Landets større Søer blev i Foraaret bearbejdet færdigt og et omfattende Manuskript indleveredes til Videnskabernes Selskab. Af pekuniære Grunde kunde Arbejdet ikke optages i dettes Skrifter, hvorfor det indleveredes til Carlsbergfondet, paa hvis Bekostning Værket for Øjeblikket trykkes. Den største Del af min Tid er medgaaet til Redaktionen af det meget omfattende Arbejde.

Da det under Udarbejdelsen af det ovennævnte Planktonarbejde havde vist sig, at man i høj Grad tiltrængte Kjendskab til arktiske Søers Plankton, søgte jeg i 1902 at faa regelmæssige Planktonundersøgelser sat i Gang, dels i grønlandske, dels i islandske Søer. Gjennem Læge Deichmann blev en 14 Dages Undersøgelse gennemført paa en lille Sø nær Ivigtut; paa Island gennemførtes ved Adjunkt Sæmundsson en 14 Dages Undersøgelse paa Tingvallasøen og ved Provst Arni Jonsson en lignende paa Myvatn. Undersøgelserne paa Tingvallasøen og i Grønland ere afsluttede; paa Myvatn ere de endnu i Gang. Tillige tilvejebragtes gennem Adjunkt Sæmundsson ca. 60 Planktonprøver fra forskellige islandske Søer. Disse og Prøverne fra Tingvallasøen ere af fortrinlig Kvalitet. Ialt foreligger ca. 300 Planktonprøver fra Grønland og Island. Jeg haaber, at Materialet skulde blive bearbejdet i det kommende Aar.

I Juli Maaned var jeg beskæftiget med Undersøgelser i Vestjylland, blandt andet over Klitsøer i Terrainet Fanø, Karlsmark, Nymindegab; disse Undersøgelser ønskes fortsatte det følgende Aar.

I det forløbne Aar ere iøvrigt to Arbejder publicerede: Sur l'existence d'une faune relicte dans le lac de Furesö, Videnskab. Selskabs Overs. 1902 S. 257—303, og Sur les Aegagropila Sauteri du lac de Sorösö, ibid. 1903 S. 167—204. Ved det første paavistes for første Gang Tilstedeværelsen af en relikvt Fauna i vore Søer, og en ny Opfattelse af Begrebet Relikter fremsattes; ved det andet søgtes bestemte Faser i en ejendommeligt Alges Levevis nærmere belyst.

Laboratoriet har i Sommer været besøgt af to Studerende: Stud. mag. Brinkmann (Juni), der undersøgte Planarier, og Erk. Seidelin (August), der studerede Characeer; i Juli opholdt Museumsinspektør, Dr. Meinert sig ved Laboratoriet, beskæftiget med Studier over Vandinsekter.

6. Laboratoriet for Embryologi og Histologi i 1903.

(Docent, Dr. R. S. Bergh, fra November Professor, Dr. H. Jungersen.)

I Foraarshalvaaret 1903 havde Docent, Dr. Bergh af Helbredshensyn erholdt Fritagelse saavel for Forelæsninger som for Øvelser; Laboratoriet var som Følge deraf om ikke lukket saa dog kun sparsomt benyttet af de Studerende. Assistenten, Mag. sc. R. H. Stamms Tid anvendtes navnlig til at fremstille en større Mængde Præparater til Komplettering af Laboratoriets Samling.

I Efteraarshalvaaret blev det ved Dr. Berghs Permission afbrudte Kursus i Embryologi gjenoptaget og ført til Ende; endvidere paabegyndtes et Kursus i Histologi for nogle medicinske Studerende, der særlig havde anmodet om at komme til at gennemgaa et saadant.

Fra 1ste November opgav Dr. Bergh sin Plads som Docent ved Universitetet og Leder af Laboratoriet; den sidste Stilling overtoges af Professor Jungersen ifølge Ministeriets Skrivelse af 6te Oktober 1903.

Før sin Bortrejse til Udlandet skænkede Dr. Bergh til Laboratoriet en stor Samling Præparater, blandt hvilke f. Ex. en Mængde Originaler til hans egne Arbejder ere at finde; en Sammenordning af disse med den øvrige Samling, saavel som en samtidig Revision af denne maa dog være Fremtiden forbeholdt. Desuden modtoges ved samme Lejlighed som Gave en Del Glas, Kemikalier og mindre Instrumenter, hvorimod visse andre Gjenstande, saasom en Mikrotom, et Mikroskop og en lille Bogsamling kun som foreløbigt Depositum henstaa paa Laboratoriet.

Større Nyanskaffelser ere paa Grund af Laboratoriets ringe Aars-tilskud ikke mulige, den højst utilstrækkelige Bogsamling er i det forløbne Aar bleven forøget med: „Encyklopädie der mikroskopischen Technik“ samt ved Subskription paa „Hertwig: Handbuch der Entwicklungsgeschichte“, „Anatomischer Anzeiger“ og „Zeitschrift für wissenschaftliche Mikroskopie“. Af videnskabelige Arbejder, som helt eller delvis ere udførte i Laboratoriet kan nævnes en allerede publiceret Afhandling af Stud. mag. A. Brink-

mann: Histologie, Histogenese und Bedeutung der Mucosa Uteri einiger viviparen Haie und Rochen, i Mitth. aus d. Zool. Station zur Neapel, 16. Bd., 1903.

7. Det mineralogiske Museum i 1903.

(Professor, Dr. N. V. Ussing.)

I. Ordnings- og Bestemmelsesarbejder ved Museets Hovedsamlinger.

Som omtalt i en tidligere Aarsberetning paabegyndtes i Aaret 1900 en udførlig og systematisk Gjennemgang af alle de i Tidernes Løb modtagne *Mineralsamlinger* fra Grønland; dette Arbejde, som iværksattes paa Foranledning af Kommissionen for Grønlands Undersøgelse og med dens Bistand, idet Hovedresultaterne skulle udgives som en samlet Grønlands Mineralogi, har Museumsassistent Bøggild omtrent fuldført i Løbet af indeværende Aar. Arbejdets særlige Betydning beror paa, at de talrige, lige siden forrige Aarhundredes Begyndelse modtagne Samlinger, dels paa Grund af manglende Arbejdskraft, dels som Følge af de uheldige Pladsforhold, som Museet led under indtil Flytningen i 1893, for største Delen havde maattet nedpakkes i Kasser efter en kursorisk Gjennemgang af Stykkerne; under disse Vilkaar vare kun de ved Samlingernes Ankomst særlig interessevækkende Fund blevne udførlig bearbejdede, og man maatte formode, at der i de nedpakkede Samlinger kunde findes adskilligt, som ved nærmere Eftersyn og paa Grund af den Udvikling, Videnskaben imidlertid har naaet, kunde vise sig af Interesse; endvidere savnedes hidtil enhver Oversigt over de mange forskellige Mineralers Forekomst indenfor de enkelte Egne af Grønland. Under Arbejdets Udførelse har det vist sig, at de dertil knyttede Forventninger ikke ere blevne skuffede; eksempelvis skal anføres, at der ved dette Arbejde i de gamle Samlinger er fundet sex forskellige Mineraler, hvis Forekomst i Grønland ikke tidligere var kjendt, og mange flere ere fundne at have langt større Udbredelse, end man hidtil vidste.

Af ny Mineraler har Bestyreren undersøgt en ved Ivigtut fundet ny Lithiumforbindelse, Kryolithionit, som Museet har erholdt fra Gehejmeraad J. Thomsen. De kemiske Analyser af Mineralet ere udførte af Cand. polyt. Chr. Christensen med Honorar af Moltkes Legater. De bedste af Aarets Nyerhvervelser af Mineraler ere som sædvanlig strax opstillede i Monterne.

Museets Assistent ved de *palæontologiske Samlinger*, J. P. J. Ravn, har fortsat Bearbejdelsen af Kridtechinodermerne; han har endvidere indordnet de palæontologiske Nyerhvervelser og fortsat en ifjor paabegyndt særskilt Ordning og Nummerering af de Exemplarer i Forsteningssamlingerne, der som Originalemplarer ere afbildede og beskrevne i den videnskabelige Litteratur. Desuden har han gennemgaaet Forsteningerne fra den store Dydboring paa Frederiksberg; men iøvrigt er Erhvervelsen, Ordningen og Bearbejdelsen af Prøver og Oplysninger fra danske Brøndboringer som sædvanlig bekostet af Niels Brocks naturhistoriske Legat.

Endelig maa her anføres, at den i Montrer udstillede almindelige palæontologiske Samling er bleven nyopstillet, efter at Bunden i Montrerne var bleven løftet nærmere op under Ruderne.

II. Afgivelse af Undervisningssamlinger og Dubletter.

Til Undervisningsbrug er gratis sammenstillet og afgivet Samlinger af Mineraler, Bjergarter og Forsteninger til følgende Skoler og Undervisningsanstalter: Officersskolen, Rosenvængets Privatskole, Betalingsskolen i Matthæusgade, Frøken Karen Kjærs højere Pigeskole, Frøkerne Leerbech og Milos højere Pigeskole, alle i Kjøbenhavn; Nexø Seminarium, Give Folkehøjskole, Frederiksborg Folkehøjskole, Nordre Byskole i Aarhus, Arløse Skole, Ringe Friskole, Frøken Holsts Realskole i Svendborg, Hobro Kommuneskole, Vemb Kommuneskole, Hellerup Latin- og Realskole, Høng Skole og Marstal kommunale Realskole. Mindre Samlinger, særlig til Supplering af de forhaandenværende, ere afgivne til: Stubberup Skole, Høng Folkehøjskole og Danmarks Lærerforenings Bureau for Uddeling af Undervisningsgjenstande.

Som Bytte for modtagne Erhvervelser er afgivet følgende Dubletter: grønlandske Mineraler til British Museum, Professor H. A. Ward i Chicago, Dr. Krantz i Bonn, Dr. Bøhm i Wien og Pastor Sørensen i Julianehaab; danske Forsteninger til Dr. K. Grønwall og Woodwardian Museum i Cambridge. Til Lunds geologiske Museum er sendt Prøver af Bornholmsk Granit.

III. Andre udførte Arbejder.

Da der er udkommet en ny og væsentlig ændret Udgave af den ved Undervisningen benyttede Lærebog i Krystallografi og Mineralogi, ere de krystallografiske og mineralogiske Studiesamlinger for Universitetets og den polytekniske Læreanstalts forskjellige Kursus underkastede en gennemgribende Omordning og Revision med ny Etikettering og Nummerering.

Til Anbringelsen af Museets voxende Samling af Lysbilleder til Undervisningsbrug er anskaffet et Skab; endvidere er anskaffet et større Antal Hylder til Opstilling af slebne Bjergartsprøver i Vægskabene.

IV. Museets og Undervisningens Benyttelse.

For Offentligheden har Museet været aabent to Gange ugentlig. Antallet af Besøgende i 1903 har været 2156. Udenfor den sædvanlige Aabningstid har Museet været besøgt af enkelte Selskaber og Skoler.

Til videnskabelig Bearbejdelse udenfor Museet har i 1903 været udlånt: kambriske Brachiopoder fra Bornholm til Dr. Ch. D. Walcott i Washington og forskjellige Pattedyrknogler fra Jyllands Glimmerler til Viceinspektør Winge i Kjøbenhavn.

Bestyreren har i Museet holdt Forelæsninger og Examinatorier over Mineralogi i Vaarhalvaaret (41 Tilhørere) og over Geologi i Høsthalvaaret (85 Tilhørere) samt i begge Halvaar mineralogisk-geologiske Øvelser for Viderekomne (8 Deltagere). Dr. Victor Madsen har i en Del af begge Halvaar holdt Forelæsning over de mesozoiske og kænzoiske Dannelsers Geologi samt palæontologiske Øvelser (8 Deltagere). Studiesamlingerne

Samlingen fra Grønland, Island og Færøerne har erholdt følgende Tilvæxt. Af det ny Mineral, Kryolithionit, fra Ivigtut i Grønland har Kryolith-Selskabet skænket Museet talrige store og smukke Stykker; samme Selskab har skænket et meget stort Stykke eudialytrig Bjergart fra Kangerdluarsuk. Kommissionen for Grønlands geologiske Undersøgelse har skænket en Samling Mineraler fra Disko, hvoriblandt maa fremhæves en Jernblok fra Mellemfjord, indsamlet af Mag. sc. Porsild i 1902 og en Samling Bjergarter og Mineraler fra Angmagsalikeggen, indsamlet af Mag. sc. Kruuse i 1901. Den danske Expedition til Østgrønland i 1900 under Ledelse af Premierlieutenant Amdrup har skænket en Samling tertiære Stenarter og Forsteninger fra Kap Dalton og en Samling Zeoliter og andre Mineraler fra østgrønlandsk Basalt. Ingeniør F. Jarl har skænket et større Stykke Kryolit med stalaktitisk Flusspat fra Ivigtut. Endvidere er modtaget som *Gaver*: et større Stykke med Desminkrystaller fra Teigarhorn paa Island fra Frk. Weywadt, Prøver af Dobbeltspat fra en ny vestislandsk Lokalitet, Akrar, fra Kaptain L. T. Kruse og islandske Planteforsteninger fra Kaptain Evers. Ved Kjøb er erhvervet Skolecit fra Teigarhorn fra Frk. Weywadt. Ved Indsamling er erhvervet en større Samling færøiske Bjergarter og Planteforsteninger (Museumsassistent Bøggild).

Den palæontologiske Samling er blevet forøget med en Gave af betydelig Interesse fra Landbrugskonsulent H. Faber i London, nemlig en større Samling Dyreforsteninger, navnlig Ammoniter, og Bjergarter fra Kridtformationen ved Folkestone i Sydengland. En anden værdifuld Gave, bestaaende af palæozoiske Forsteninger fra Ny Syd Wales er skænket af Student H. I. Jensen i Sydney. Endvidere er modtaget som *Gaver*: ægyptiske Forsteninger fra Cand. polyt. Busck-Nielsen, en ny Trilobit, *Schmalenseeia amphineura*, fra Øland, fra det geologiske Institut i Lund og en Muslingeforstening fra Annetorp i Skaane fra Læge Malling. Ved Bytte er erhvervet: en meget stor Samling norske kvartære Muslinger og Snegle fra Universitetets Mineralkabinet i Kristiania og en Samling engelske Kridtforsteninger fra Woodwardian Museum i Cambridge; ved Kjøb er erhvervet forskellige engelske og franske Forsteninger fra Mineralhandler, Dr. Krantz i Bonn. Ved Undervisningsexkursionen er indsamlet Stenarter og Forsteninger fra forskellige Steder i Skaane.

For *den danske Samlings* Vedkommende skyldes Aarets vigtigste Erhvervelser Direktør J. Rosenberg i Mariager, som har skænket Museet fortrinlige Samlinger af Forsteninger fra Skrivekridtet — udmærket bevarede Kiselsvampe, Muslinger, Snegle og Ammoniter m. m. — og fra de tertiære Lerlag ved Mariagerfjord. Fra Adjunkt Boje i Aalborg har Museet modtaget Kridtforsteninger fra Aalborgeggen. Grosserer Chr. Olsen i Frederikshavn har skænket Museet et meget stort Stykke Konglomerat, indeholdende en Mængde forskellige Arter Muslinger og Snegle, opfisket fra Bunden af Kattegattet. Stud. mag. Nørregaard har foræret en Del Forsteninger fra forskellige Kridt- og Tertiærføremster. Forskjellige danske Forsteninger og Stenarter ere endvidere skænkede Museet af følgende: Højskolelærer Alkærsig (Askov), Kalkværksbestyrer Andersen (Mønsted), Stud. polyt. F. Andersen, Ingeniør H. V. Christensen (Lyngby),

Ingeniør P. A. Fenger, Cand. polyt. Th. Hansen, Oberstlieutnant Harboe, Cand. phil. Fr. Holm, Ingeniør V. Holst, Driftsbestyrer Irminger, Dyrlege Jakobsen (Ulvborg), Ingeniør Jess Jensen, Generallieutnant Kauffmann, Overgartner Lange, Dr. phil. V. Madsen, Læge Malling, N. Møller, Lærer Pindborg (Faxe), Brøndborer Chr. Poulsen, Stud. mag. Simonsen, Statsprøveanstalten, Dr. phil. K. J. V. Steenstrup, Sagfører N. M. Sørensen (Aarhus), Cand. polyt. T. Tønnesen (Kastrup), Læge Wilkens (Balling) og Ingeniør Øllgaard (Hellerup). Ved *Bytte* og *Kjøb* er erhvervet: Rav med Insekter fra Fanø fra Drejer Madsen, tertiære Forsteneringer fra Skjærum fra Arbejdsmand P. Kristensen og bornholmske Forsteneringer fra Dr. phil. Grønwall. Ved *Indsamlinger* er erhvervet: Stenarter og Forsteneringer fra Blegekridtet, det plastiske Ler og Istidslagene i Midtjylland (Bestyreren); Stenarter og Forsteneringer fra Kridt- og Tertiærformationerne paa Salt-holm, i Stevns og i Nørre-Jylland (Museumsassistent Ravn); forskellige Prøver af Jordlagene fra Københavns Omegn og Frø fra Diluvialsandet fra Udgravningen ved Langebro (Kommunelærer Rosenkjær). Ved Undervisningsexkursionen er erhvervet Stenarter og Forsteneringer fra Moleret og Skrivekridtet i det nordvestlige Jylland.

Til *Instrumentksamlingen* er anskaffet et Projektionsapparat til konvergent Lys som Supplement til det ifjor købte Mikroprojektionsapparat.

Haandbibliotheket har modtaget 31 Tidsskrifter og lærde Institutioners Publikationer (79 Bind), hvoraf de 23 (71 Bind) ere Gaver. Endvidere er tilkommet 44 enkelte Bøger og Særtryk, hvoraf 17 ere Gaver. Giverne vare: Udenrigsministeriet, Videnskabernes Selskab, Universitetets zoologiske Museum, Kommissionen for Ledelsen af de geologiske og geografiske Undersøgelser i Grønland, Kommissionen for Danmarks geologiske Undersøgelse, Landbohøjskolen, det store kgl. Bibliothek, Danish regional Bureau, Dansk geologisk Forening, Lunds Universitets geologiske Institut, Lunds geologiske Feltklub, Universitetsbibliotheket i Upsala, Den geologiske Forening i Stockholm, Finlands geologiske Kommission, det kgl. mineralogisk-geologiske Museum i Dresden, det naturhistoriske Hofmuseum i Wien, Smithsonian Institution, Field Columbian Museum, Dr. K. Grønwall, Konsul R. Strelitz, Dr. H. Topsøe, Professor Ussing.

Til *Forelæsningsbrug* er anskaffet 6 geologiske Kort og Vægtavler og 60 geologiske Fotografier (Glasbilleder). Som Gave er modtaget 20 geologiske Fotografier, som skænkedes af Professor Prytz og American Museum of Natural History i New-York.

VI. Videnskabelige Arbejder.

Af videnskabelige Arbejder, som helt eller delvis omhandle Museets Samlinger, er i 1903 udkommet: J. P. J. Ravn, Molluskerne i Danmarks Kridtfløjtringer III: Stratigrafiske Undersøgelser (Vidensk. Selsk. Skr. XI, 6); N. V. Ussing, Om et nyt Findested for marint Diluvium ved Hostrup i Salling med Bemærkninger om Molluskfaunaen af A. C. Johansen (Naturh. Foren. Vidensk. Medd. 1903); O. B. Bøggild, On some Minerals: Erikite and Schizolite (Meddelelser om Grønland XXVI); Samme, Vulkansk Aske i Moleret (Dansk Geol. Foren. Medd. Nr. 9).

8. Det kemiske Laboratorium i 1902—1903.

Laboratoriet har i Efteraarshalvaaret 1902 og Foraarshalvaaret 1903 været besøgt af henholdsvis 145 og 101 Studerende. Antallet af Tilhørerne ved Efteraars-Forelæsningerne var 287 (ved Slutningen 257), ved Foraarshalvaarets tvende Forelæsningsrækker var Tilhørertallet henholdsvis 117 og 77 (ved Slutningen henholdsvis 74 og 57). Nærmere Oplysninger giver nedenstaaende Sammenstilling.

Deltagere i praktiske Øvelser.

1902—1903.	Medicinske Studerende.	Andre Studerende.	Ialt.	
			Studerende.	Antal af ugentlige Arbejdsdage.
Høst-Halvaar.	145	22	167	351
Vaar-Halvaar	101	44	145	272

Afholdte Examiner.

1902—1903.	Lægevidenskabelig Forberedelses-examen.	Magister-konferens og Skoleembeds-examen.	Antallet af praktiske Prøver.
Januar 1903	63	3	66
Juni 1903	31	4	35

9. Det filologisk-historiske Laboratorium i 1902—1903.

(Professor, Dr. phil. Kr. Erslev.)

Laboratoriets Lærerraad har i 1902—03 bestaaet af Professorerne Gertz, Steenstrup, Erslev, Høffding, Wimmer, Vilh. Thomsen, Møller, Paludan, Jespersen, Nyrop, Heiberg, Fridericia, Wilkens og Jónsson og Docenterne Gudmundsson, Drachmann, Ad. Hansen, Vedel, A. Olrik, Dahlerup og E. Lehmann samt Dr. phil. Sandfeld Jensen.

Som Laboratoriets Forstander fungerede Professor Erslev.

Om Laboratoriets Virksomhed kan meddeles følgende: I Efteraarshalvaaret 1902 holdt 12 Lærere 14 Øvelsesrækker med 24 Timer ugentlig; i Foraarshalvaaret 1903 holdt 10 Lærere 12 Øvelsesrækker med 17 Timer ugentlig. Til Laboratoriet havde i 1902—03 301 Studerende Adgang, og Laboratoriet har været aabent i 238 Dage. Den Protokol, der har været fremlagt i Læsesalen, viser et samlet Antal af 7955 Besøgende; i de Maaneder, der holdtes Øvelser, blev Læsesalen benyttet af ca. 37 Studerende daglig.

Laboratoriet har i Aarets Løb modtaget Boggaver fra følgende Institutioner: Universitetet, det store kgl. Bibliothek, Rigsarkivet, Statens statistiske Bureau, Historisk Forening, det kgl. danske Selskab for Fædrelandets Historie og Sprog, Selskabet for Danmarks Kirkehistorie og fra følgende enkelte Mænd: Direktør Ernst Bojesen, Professor Erslev, Docent Ad. Hansen, Professor O. Jespersen, Professor Kr. Nyrop, Professor Paludan, Docent A. Olrik, Professor H. Olrik, Mag. art. G. Schütte og Docent Siesbye.

I Aarets Løb er Bogsamlingen forøget med 135 Værker paa ialt 214 Bind, der fordeler sig saaledes paa de følgende Afdelinger:

	Værker.	Bind.		Værker.	Bind.
Fælles	5	7	Klassisk	10	18
Nordisk	48	64	Sprogvidenskab	3	4
Tysk	9	20	Historie	20	35
Engelsk	11	26	Filosofi	7	11
Romansk	22	29			

Laboratoriet har foruden sin aarlige Bevilling paa 3500 Kr. havt en Indtægt af 10 Kr. indkomne ved Salg af Kr. Erslev: Udvalg af Kildesteder. Den samlede Indtægt 3510 Kroner er anvendt saaledes:

Assistent, Rengjøring etc.....	651 Kr.	»	Ø.
Porto, Papir og lign.	546	-	42 -
Bogkjøb	1603	-	64 -
Indbinding	708	-	94 -
	<hr/>		
	3510 Kr.	»	Ø.

I Sommeren 1902 er Laboratoriets Øvelsessal og Læsestue blevne ombyggede, hvorved der opnaaedes nogen Forøgelse af Plads til Bøger; ved samme Lejlighed blev alle Lokalerne underkastede en grundig Reparation.

10. Den Arnamagnæanske Stiftelse i 1903.

Kommissionen for det Arnamagnæanske Legat har Aar 1903 udgivet „Palæografisk Atlas, Dansk Afdeling“, indeholdende Haandskriftprøver i fototypisk Gjengivelse med tilsvarende Text, hvorefter Udgivelsen af en lignende oldnorsk-islandsk Afdeling forberedes.

VIII. Det akademiske Legat- og Stipendievæsen.

1. Valg af Eforer.

Da Konferensraad C. Herbst ønskede at udtræde af Bestyrelsen for Japetus Steenstrups Legat, valgte Konsistorium under 21de Januar 1903 Inspektør ved Nationalmuseet, Dr. phil. Chr. S. Blinkenberg til Medlem af Bestyrelsen.